

Na cvetno nedeljo.

*Med množico pozdravljajočo
je v mesto šel Gospod,
so klicali »Hosana« mu,
trosili rož na pot.*

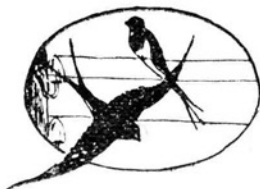
*So vriskala vsa srca jim
v veselju do nebá.*

*A znal je On: v dnu kupe te
je kapljica gorjá.*

*Hozana, ki prihaja k nam,
da robstva nas otmé,
grehot nas reši suženjstva,
telesa ječ, duha temé.*

*Le On je znal: Izpije jo
prej, ko preteče vrsta dni...*

*in poveličan vstane spet,
koč vstal — veruj! — boš ti!*

Pomenki.

Mesto in vas.

Sredi poljan si in poješ mi pesem zeleno vso,
vriskaš in vabiš, kličeš na kmete. —

Tvoji pesmi jaz zoperstavim pesem mest,
pesem obzidanih cest in korakov po tlaku
hitečih. —

V velikih mest valovanju bil sam sem val.
v novo življenje odurno planila je duša
seljaka. —

(Župančič: Mlada pota.)

Pripovedoval je takole: »Želel sem priti v mesto in prav po otročje sem se veselil tega dne. Začuden sem obstal na ogromni postaji — moje lepe sanje so me varale. Živa duša se ni zmenila zame. Bil sem brezpomembna kapljica v morskem vrtincu. Vrtar na kolodvoru me niti pogledal ni, postrešček pred vratmi mi je obrnil hrbet in celo gospodinja, kjer sem iskal priprosto stanovanje, se ni ljubilo govoriti. Vsak me je premeril od nog do glave češ: koliko pa imaš pod palcem?

Z doma.

Vozil sem se v delavnico s tramvajem. Rad bi se pogovoril s sprevednikom, pa je zarentačil in odšel, nاپletel sem pogovor s sosedom, pa se je namrdnil in leno zamahnil z roko kot bi hotel reči: Kaj si mi mar! Edino z otroci, ki so šli v šolo, sem spregovoril par besed, pa še te so bile vsakdanje in brezpomembne. Ne morem vam opisati, kako osamljenega sem se čutil, dokler nisem po par tednih naletel na ožji krog znancev!«

Poslušal sem ga in se zamislil sam v svoja leta, ko sem kot mlad dijak povpraševal tuje ljudi v tujem mestu in dobil prijazen odgovor edinole od policaja, ki mi je pokazal pot na stanovanje. Edino eden v celem mestu.

Nasprotje med mestom in vasjo.

V čem obstaja? V tem, da v mestu zastonj iščeš življenske skupnosti, ki je znak vasi. Tu spadajo ljudje že po naravi skupaj, se čutijo soodgovorne, se dobro poznajo med seboj, vedo, v koliko si smejo zaupati, se ne srečajo brez pozdrava in prijazne besede. V mestu pa si osamljen in navezan

sam nase; nihče ti ne pomaga, če ni uradno dolžan. Namesto iskrenosti in ljubezni vlada v mestih sebičnost in pohlep po denarju in uživanju. V mestu ne velja načelo medsebojne pomoči, temveč besne konkurence. V mestu ne najdeš več skupnih praznikov, ne skupnih običajev, vse je pokvarjeno po zunanjih »manirah« in nenaravni modi.

Oglejva si samo mestne hiše. Hiše v domači vasi nekaj povedo. Kaj neki? Da jih je sezidal nekdo, ki je hotel bivati v njih z ženo, otroci, hlapci, deklami in živino. Zbiral je kamenje in les, ker hiše ni zgradil le zase, ampak za potomce. Svoje ime je urezal v les, ali ga vklesal v kamen nad vrati ter mu pridal letnico zidanja. Skrbel je, da je hišo prilagodil vetru in vremenu. Vipavec in Kraševcec sta jo pokrila s korci in obložila s kameni, da je burja ne odnese. Gorjanci so pa streho potegnili hiši prav čez ušesa in jo dvignili, da lahko sneg drči po njenih slemenih.

Tudi v mestu hiše nekaj povedo: da jih je sezidal nekdo, ki je hotel služiti denar. Zato imajo svoje zunanje lice bohotno okrašeno s stebriči, okraski in kričavimi slikami. Znotraj pa — kako so puste in enolične te mestne hiše! Vsak kotic je preračunjen, vsak ogel izrabljen. Nič čudnega! Saj se menjajo njih stanovalci vsako drugo leto in nič drugega ne krijejo njih strehe, kakor najemnike.

Res lušno je tam na deželi!

Kdo čuti bolj, kako je prijetno v naših kmečkih domovih, kot oni, ki mora že dolgo časa prebivati v pustem in neprijetnem mestu.

Pa pustim te, pusto mesto,
pojdem na planjavo,
na prostrano polje
v široko daljavo.

Tam pobratim se s planjavo,
z izpodnebnim zrakom,
pa postopim tam za plugom
z radostnim korakom.

»Dobro jutro, sveža zemlja,
solnce še za mano —
a prišel sem že jaz s plugom,
s kolci sèm in brano.«

In narežem brazd si
čez polje široko,
pa začrtajo se brazde
v lice mi globoko.

A jaz sejem, orjem, žanjem
v Bogu dopadljivem leti
in prepiram se, pogajam
z bajtarji in s kmeti!

(Aleksandrov.)

Človek svobodno zaduha, ko se otrese mestnega prahu in šuma ter stopi na zelene travnike in v mirne gozdove. Tu ga sprejme domačnost, iskrenost in odkritosrčnost, ki je mestno vrvenje ne pozna. Najlepši kras in najbolj privlačna lastnost naših vasi je pa globoka vera, ki je še ni pre-rezal razdiralni duh brezverstva. Vsi skupaj molijo in ta skupna molitev rosi nešteto blagoslova na ves narod ter veže ločena srca, zedini ločena mišljenja in prinaša mir z nebeških višav na vse kmečke domove, kadar kipi iz njih proti nebu skupna molitev. Mesta ne poznajo več skupne molitve!

In prazniki ter slovesnosti! Človeku igra srce veselja, ko se spomni na lepo Velikonoč na deželi. Zvončki jo oznanjajo, trobentice jo napovedujejo, prvi pomladanski pevci ji pojejo v pozdrav. Bele češnje, rdeče breskve, mo-

dre narcise in krasne velikonočnice krasijo praznik Vstajenja. Sredi med to cvetje in petje udarijo zvonovi, ki so se vrnili iz Rima in v ubranih, poskočnih akordih razlivajo »Alelujo« po celi vasi, po vseh hišah. Iz cerkve prihajajo dekleta z jerbasi, polnimi žegnanega kruha, pokritega z lepim prtom. Na vasi se zbirajo fantje in sekajo pirhe — na vseh obrazih se blišči vesela skrivnost: Kristus je vstal! Kaj vedo za tako Velikonoč v mestih!

Pomlad na deželi.

V mestu se vsak sam zase veseli, vsak sam za sebe žaluje in obupava. V mestu hitijo ljudje drug mimo drugega, se ne pozdravljajo, vsak drvi zamišljen le za lastnim dobičkom.

V mestu sta ločena gospodar in delavec. Slednji ni član družine, ni v nobeni zvezi z njo. Dela za denar in odide. Gospodar se ne briga za svoje hlapce, ne za delavce: vsak živi zase. Ko gospodar na deželi sprejme delavca v službo, se zaveda odgovornosti in nravnih dolžnosti, ki jih s tem sprejema — kapitalist v mestu ne čuti nobenih.

Kapitalistu je človek le orodje, s katerim si grabi dobiček. Če se le da, ga izmozgava in izmozganega vrže na cesto, da se obubožan in izsesan privleče na stara leta zopet v rojstno vas, kjer vkljub svoji revščini najde ljudi s srcem, ki jih je v mestu zastonj iskal.

Mamljiva luč.

Pred Njujorškim pristaniščem stoji velikanski kip »svobode«. Nad tem kipom je ogromna električna obločnica, ki meče silovito močno luč daleč okrog po morju. Vsako jutro leži ob vznožju tega kipa vse polno ptičkov, ki jih je močna luč preslepila, da so se zaleteli v steklo in obležali s krvavo glavico mrtvi na tleh.

Taka mamljiva luč za deželane je mesto. Pa kaj vleče kmečke sinove in hčere v mesta? Govoril sem s kmečkim fantom, poštenjakom od nog do glave. Pet bratov je imel doma, on je bil šesti. Imeli so precejšnje premoženje in dva para volov. Za vse je bilo dovolj dela in jela. In vendar fant ni bil zadovoljen doma. Nekaj gai je tiščalo in delalo nemirnega. Kaj je bilo?

Misel na bodočnost. »Vem, da nas vseh šest ne more ostati doma. Če bi hoteli grunt razdeliti med vseh šest, ne bi nihče dobil kaj prida. Izključeno, da bi se mogel kdo oženiti in s tem koščkom zemlje preživljati družino. Drugega pa ne znam, kot samo kmečko delo. Kaj naj počnem? Odločil sem se, da grem za delavca v mesto.«

Ali je imel fant prav? Je-li znabiti ravnal lahko mišljeno?

Prišel je naslednji večer zopet in začela sva pogovor. »Prišel sem do zaključka,« tako je nadaljeval snočni pogovor, »da imamo mi kmetje v primeri z meščani pravo pasje življenje. Tudi delavcem se godi boljše. Imajo

svoje delo, ki jih ne utruja, delajo, kot so jim odkazali, imajo svoj osemurni delavnik in nato se lahko oddahnejo in razvesele. Saj je prilika za to dovolj. Zvečer gredo na sprehod, ali v kino, vsako nedeljo na ples. Dobro se jim godi. Mi kmetje pa garamo in garamo celi teden in povrh vsega se še norca delajo iz nas, češ: zabiti, nerodni kmetavzarji ste. In smo res! Saj vam ne znamo ust odpreti in beseda se nam ustavlja na jeziku, onim mestnim pa teče kot vreteno. Je pač vse kaj drugega, če je človek prost meščan, kot pa zarukan kmet!»

Čudil sem se fantu. Kar je prejšnji večer govoril, bi podpisal z obema rokama. Sila ga je vlekla v mesto in ta sila ni bila le navidezna, temveč upravičena. Nihče ni dolžan, da bi služil za hlapca svojemu bratu in vsak mu privoščji, če si pomaga drugam.

To bi bilo v redu. Kar je pa fant govoril drugi večer, me je presenetilo. Tedaj ni govorila iz njegovih ust sila, potreba, temveč poželjivost po razveseljevanju, ki ga na kmetih ni imel. To je bila tista mamljiva luč, ki ga je vlekla v mesto. Revez ni poznal mestnega življenja, kakršno je, le na zunaj ga je gledal. Kaj je vedel o stanovanjski mizeriji, kaj se mu je sanjalo o onih neštetih, ki so vtonili in poginili v grehu in nasladah. Videl je le svetle strani mestnega življenja in te so ga oslepile. Ta luč je varljiva in gorje onemu, ki ji sledi.

Kako je v resnici?

V resnici bi moralo biti na deželi vedno prijetneje in lepše kot v mestu. Po večni naših vasi tudi je tako. Ponekod pa izginja že vaška skupnost. Vaščani ne poznajo več skupnega veselja in nimajo več srca za trpečega sosedu. Saj veste, da so v vojskinem času reveži po deželi, kjer so bili premožni kmetje bolj stradali, kot mestni reveži. Zakaj? Šlo je za profit.

So vasi, ki skušajo noro posnemati mesta v modi in razbrzdanosti. Človek se smeje tem opicam in obenem joka nad razdejanjem, ki ga povzroča to pronicanje mestnih razvad v naše vasi.

Po večinoma se godi to v onih vaseh, kjer ni prave izobrazbe. Koliko bi lahko storili izobraženci v takih krajih! Kako bi lahko privabili mladino k resnemu in obenem veselemu delu! Pa so temni in mrki, samim manjka dejanskega veselja. Raje vidijo krte pod zemljo, kot škrtjančke v zraku. Iz onih vasi, kjer še veje topla medsebojna ljubezen, ki skuša na domačih tleh vzajemno rešiti življensko vprašanje, iz teh vasi — ponavljam — mesta ne bodo dobivala sužnjev.

Kako je pravzaprav v mestih? Se veliko zasluži? Koliko se zasluži, odvisi predvsem od dveh činiteljev: treba je zato izvežbanosti in strokovne izobrazbe, obenem pa močne volje, da se človek ne vda mamljivim vabam zapeljivosti. Marsikdo je šel v mesto in si mislil: Nazaj se bom peljal v kočiji s parom konj, in ko se pripeljem na vas, bom zakričal: Počem je cela vas, da jo kupim? Pa se je revež usekal! Prišel je kot občinski revež nazaj, če ni že preje umrl v mestni ubožnici. Mesto ima veliko zanj, in gorje mlademu človeku, če se zaplete vanje — ugonobijo ga popolnoma.

Res je, v mestu dobiš marsikaj, česar na deželi nimaš: predavanja, gledališča, koncerte, muzeje, lepe cerkve, krasne pridige itd. Ne dobiš pa v mestu tega, kar ima vas: zelenih travnikov, pevajočih ptičk, šumečih gozdov. Zastonj iščeš v mestu poezije letnih časov — brez spremembe gladaš v kamniti cestni tlak.

Družine stanujejo v mestih po podstrešnih sobah, na tesnem in smešno bi bilo govoriti v teh razmerah o mirnem, veselem družinskem življenju.

Veliko je ljudi, ki so se rodili in zrastle v mestu, pa niso nikdar doživeli globokosti družine; ostala jim je celo življenje le — doneča beseda.

Veliko jih je, ki si obetajo častnih in veljavnih služb v mestih. Veljavne službe! Kolikokrat so odvisne od slepe sreče. Res je: v mestu najdete bogate, ugledne tovarnarje, ki so bili nekdanj delavci; najdete pa tudi

cele kupe ubošstva med delavci. Priznam: So obrtniki v mestu, ki uživajo splošen ugled. Veliko jih je pa tudi takih, da stradajo. Se strinjam: So trgovci v mestu, ki imajo odločilno besedo v mestnem svetu. So pa tudi taki trgovci, pri katerih gleda lakota skozi izložbeno okno. Tudi marsikateri uradnik, duhovnik, učitelj itd. se bridko kesa, da je silil v mesto misleč, da ni zanj boljšega delokroga. Znano je, kako jo je povedal odličen Rimljan: Raje bi bil prvi v zadnji galski vasi, kot da sem v Rimu drugi. To resnice občuti človek šele takrat, ko razočaran živi v mestnem direndaju.

Dvojno je potrebno onemem, ki ga je val zanesel v mesto: Da nosi s seboj luč očetove hiše, plamen materinega očesa in svetlobo pravega verskega življenja, ki ga edino obvaruje pred vrtinci. In še nekaj: Dobre družbe mu je treba: Zato svetujemo vsem fantom in dekletom tole: Predno stopiš v mesto, si preskrbi vstop v pošteno krščansko društvo, da te vzdrži na površju tudi takrat, ko besne valovi mestnih zapeljivosti in razuzdanosti. Edino na ta način boš tudi v mestu obvaroval čast sebi in domači vasi.

Vesele

praznike!

P. J.

Čas je, da vstanemo!

Vsako leto ima svojo pomlad, vsako trpljenje svojo Veliko noč in vsak človek ter narod svoje vstajenje. Vstajenje naroda se sodi po njegovem moralnem in kulturnem dvigu.

Vprašajmo se: Praznuje li naš narodni drobci svoje moralno vstajenje? Vsi vemo, da je svetovna vojna pokopala nešteto moralnih dobrin, s katerimi se je ponašal naš rod. Razširilo se je po deželi pijančevanje, na prodaj je bila čast, izginilo je bratoljubje, posurovela je mladina, odaljili so se nešteti verskemu življenju in zašli v grobe zmote paganskega uživanja in grobega materializma.

Smo se že dvignili iz teh zablod. Ne še povsod! So vasi, kjer še vedno leži slana in led nad mladino, kamor še ni posijalo pomladansko solnce moralnega vstajenja. Poznate te vasi? Kako bi jih ne poznali! Povprašaj samo, je-li vaška mladina v resnih društvih, ali divja le po plesiščih.

Povojna doba nam je pokopala zaklad izobrazbe: vzela nam je šolo, odtujila mladino, zastrupila nam je zdrave studence izobrazbe. Brezbrižnost za materin jezik in za nadaljno izobrazbo je postala velika. Se zaveda mladina te velike nesreče? Zdi se, da še ne povsod. Še so kraji, kjer vlada tema in zdi se, da nekatere vasi bolj ljubijo kulturno temo, kot solnce prave prosvete. Povprašaj samo, če imajo v vasi društveno večerno šolo in videl boš, koliko vasi še čaka na vstajenje.

Kje naj iščemo vzroka tej zaspanosti? Brezdvoma je vzrokov dovolj, za enkrat odkrijemo le enega. Veste kaj store zdravniki, če hočejo bolnika uspavati? Dajo mu uspavalni prašek. Tak prašek, ki naj bi povzročil omotično spanje je bila brez dvoma parola: sloga, edinost! Saj vam je znano, kako so kričali in še kriče razni kulturni konjederci: Slogo ohranimo! Kdor začne delati, resno delati na svoji njivi, ta krši slogo. Vsi naj delajo le na eni njivi, čeprav ni njihova! Hvala lepa za tako slogo!

Složni bodimo! Vse, kar nas loči vrzimo v koš, da ne bo povoda za nesporazum. Kako se to lepo sliši! Torej: vero v koš, da se ne bova pričkala ti, ki si brezverec in jaz, ki verjem v Boga, demokratični princip v kot, da ne prideva navzkriž ti, ki zagovarjaš kapitalizem in jaz, ki sem proletarec! Kakšne bi bile posledice te sloge? Povem zgled! Poročila sta se katoličan in protestantka pod pogojem, da bosta na ljubo družinskemu »miru« opustila vsak verski motiv in versko vzgojo. Skrbela bosta le, da bodo otroci siti, lepo oblečeni, vzgojeni v zunanjih manirah — sicer pa: nobene druge vzgoje, da ne bo prepira. — Sein radoveden, kakšne otroke bosta imela roditelja!

Da bi še bolj blesteče »dopovedali« slogo, so proglasili princip: Narodna misel bodi naš cilj. Narodna misel! Je sicer to blesteča in jako vabljava beseda zlasti za naše razmere. Toda tako mišljenje je, po temeljitem premisleku, pre nagljeno, zmotno. Moj odgovor je: Narodna misel, kakor tudi se zdi blesteča, mamljiva in lepa, vendar ni in ne sme biti prvi cilj in ideal naših društev. Saj vemo, da mora biti narodna misel podrejena idealom in načelom pravičnosti, resnice in ljubezni. Ta načela so višja kakor narodna. Človek ne sme videti le svojega naroda, ampak biti mora velikodušen in pravičen do vseh brez ozira na kri in jezik. V vsakem moramo videti brata, trpina, sočloveka, po onem lepem krščanskem načelu, ki ga je prelepo izrazil Prešeren v »Krstu pri Savici«.

In angel jim reče: „Nikar se ne bojte! Kristusa iščite križanega.
Vstal je, kakor je napovedal!“

Da smo ljudje vsi bratje,
bratje vsi narodi.

Za današnje moderne socialne razmere je tudi ozkosrčno in smešno, če kdo vedno tolče le na narodni zvon. Narodnost je žebelj; le tedaj lahko obesiš suktnjo nanj, če je zabit v trden zid. Le takrat je narodnost prava, če je pritrjena na verski princip pravičnosti in dejanj.

Imamo pač druge, silnejše ideje, ki bodo, če se uresničijo, odrešile narode.

Narodna misel sama nima nobene moči, da bi krotila človeške strasti. Kako globoko zaide goli, prenapeti nacionalizem, nas uči vsakdanja skušnja. Znano je predobro, koliko nasilj je izvršila po svetu napačno umevana narodna misel. Umori, požigi, teptanje vsake svobode in pravičnosti, vse se zdi nacionalistom sveto in dobro v imenu narodne ideje. Blesteče fraze o narodnosti, o narodnih možeh, burne veselice s petjem in pitjem in plesom do ranega jutra, bahave napitnice na naslov narodnih voditeljev, žvenketanje kozarcev in hripavo petje »Od Urala do Triglava«, gostobesedna pohvala v narodnem časopisu, to je po večini »delo« takih čisto in samo narodnih društev.

Sama narodna ideja ne da dovolj moralne-načelne moči. Zato nimajo taka društva nobenega, ali le prav majhen vpliv na vzgojo vesti, mišljenja in značaja svojih članov. Ob dnevih stiske in preizkušnje se obrnejo taki radi po vetru; še pred kratkim navdušeni narodnjaki, postanejo čez noč narodni odpadniki.

In če kak narodni voditelj ošteva v časopisu tako mladino, češ, da ima premalo smisla za »resno narodno delo«, da preveč pleše in pijančuje, tedaj mu lahko taki društveniki po pravici zabrusijo v obraz: »Medice, cura te ipsum!« Zdravnik, zdravi sam sebe! Saj nas vi sami tako vzgajate, ko nam oznanujete, da smo v moralno-nravnem oziru svobodni! Te svobode se hočemo posluževati!« Versko brezbrizni ali celo brezversko in svobodni selno navdahnjeni voditelji takih društev morajo molčati in povediti oči. — Ker taka društva načelne vzgoje in svojih pravil nič ne vpoštevajo, zato se lahko včlani pri njih vse od kraja; vse je dobro, da le plača članarino. Ni čuda, da se lahko nabere v takih društvih večje število narodnoodpadniških elementov, ki izpremene narodno društvo v odpadniško. Tudi take slučaje že poznamo.

Iz dosedaj povedanega sledi, da je veliko premalo, če bi hoteli postaviti kot cilj in ideal naših društev samo narodno misel. Cilj, ki je višji kot gola narodna ideja, je ideja pravičnosti, ljubezni, resnice, poštenja, gorečnosti za dobro in še druge socialne čednosti in kreposti. To naj bo predvsem cilj in smoter naših društev. Društva, ki delajo v tem smislu, izvršujejo eminentno narodno delo, ker vzgajajo požrtvovalne in značajne može, ki ob času preizkušnje ne bodo obračali plašča po vetru, hrbta društvu in fige narodu.

Toda še veliko premalo sem povedal, ko sem povdaril, da morajo biti ideje pravičnosti, resnice in ljubezni ideal naših društev. Te ideje, četudi so vzvišene in lepe že same na sebi, vendar nimajo same v sebi dovolj podlage in porošča. Je še neka ideja, ki daje vsemu temu pravo smisel, trdno podlago: to je ideja božja, krščanska, katoliška misel. Govori in povdarja kolikor hočeš o pravičnosti, značajnosti, poštenju, vse to preklicano malo drži, ako nima temelja v Onem, ki dobro plačuje in hudo kaznuje.

Versko življenje je prvi, najglobokejši in najtrdnější temelj narodnega življenja. Kdor to omalovažuje in prezira, ta koplje narodu grob. — Pri tem

ne mislimo one vere, ki si jo kdo domišljuje v svojih možganih in pameti in ki jo vedno izpreminja po svojih interesih in komodnosti, ampak božje vere, ki jo uči in hrani Kristusova Cerkev. Le taka jasna vera, natančno določene verske resnice in dolžnosti ima življensko moč in vzgojni vpliv na celi narod.

Najboljša in najtrdnjša narodna obramba je: utrjevati med člani živo krščansko misel in življenje. To je tudi program naše »Prosvetne zveze«. Če bi mi to svoje geslo opustili na ljubo samo-narodni misli, bi s tem napravili velik korak navzdol in nazaj. To bi se reklo iti pit umazano mlakužo, namesto čistega studenca. Toda navzdol in nazaj mi nočemo, mi hočemo kvišku in naprej.

Ideal naših društev torej bodi, da naredo svoje člane boljše, čednostnejše, značajnejše! Le taki bodo zanesljiva bramba našega naroda, sebi in celemu narodu v srečo. Ker pa dobro vemo, da so brez vere imenovane kreposti le prazne besede, mora biti cilj naših društev, da navajajo svoje člane k poštenemu krščanskemu življenju, k izpolnjevanju verskih dolžnosti. Na koncu konca mora biti torej delo naših društev usmerjeno tja gor, kjer je Ideal vseh idealov, Lepota vseh lepot, k Bogu, ki je izvir vsega lepega in idealnega.

Zato naj sveti vsak uzor,
tja gor, kjer je njegov izvor.

To je naše vstajenje, dragi prijatelji, katerega želimo za bližajoče se praznike Vam, društvom in celemu narodu, kajti: Čas je že, da vstanemo vsi!

Dr. M. Brumat.

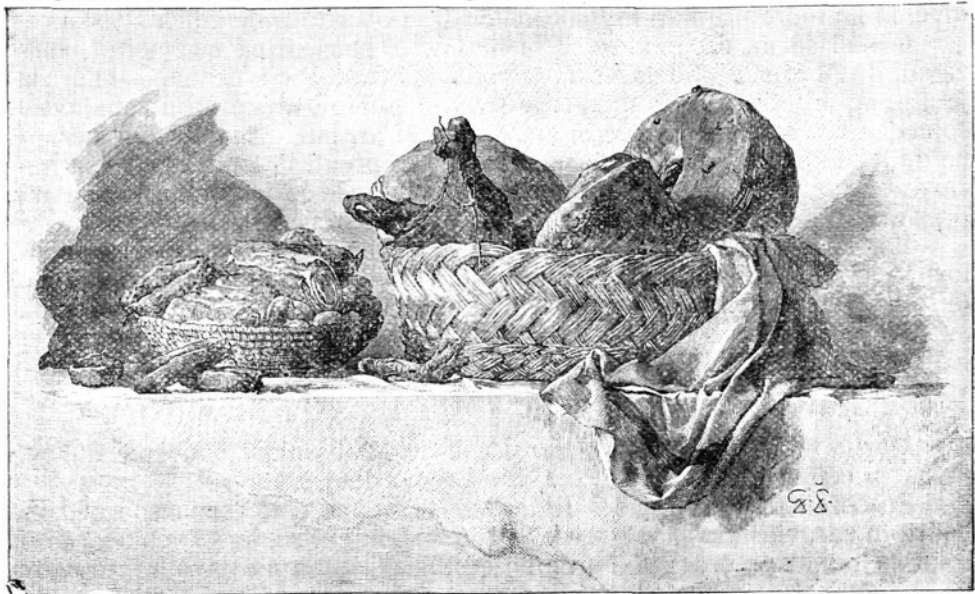
Nove steze.

Kdo naj popolnoma ume človeka, to prečudno bitje, ki nosi vse skrivnosti vsega stvarstva? Prijatelj, poglej vase, v svoje telesno in duševno življenje, poglej na svojo okolico in: na mnogolike svoje odnošaje do nje — povsod same velike skrivnosti, ki ti postajajo čedalje skrivnostnejše, čimbolj se vanje potapljaš. In te skrivnosti so deloma tolažilne in razveseljive, deloma pa grozne in nedopovedljivo žalostne.

Grozna je n. pr. skrivnost, kako se more človek, ki išče le lepote in blaženosti, pri tem svojem iskanju tako pogostoma pogrezati v brezdna grdobije, in sicer včasih tako globoko, da mu otemniijo vse zvezde upanja in da pade v naročje najgroznejši vseh groz, obupu. Tem razveseljivejša pa je zato skrivnost vstajenja človeške duše, ki je padla v brezdna brez zvezd; skrivnost prenovljenja duše, ki je popolnoma zamrla; skrivnost očiščenja duše, ki je bila vsa omadeževana in oskrunjena; skrivnost v sreči se topeče duše, ki je morda zgubila že zadnje, najrahlnejše upanje in zaupanje v lepoto in srečo.

Pod Oljsko goro, uro hoda vzhodno od Jeruzalema, v prijetni dolinici leži vasica Betanija. V tej vasi je bivala za Kristusovega časa ugledna in premožna rodbina s tremi otroki; najstarejšemu je bilo ime Lazar, mlajšemu Marta, najmlajšemu pa Marija. Marija, ljubljenska te žlahtne družine, naj bo predmet našega razmišljanja, ki ga v bistvenih potezah naslonimo na najzanesljivejši zgodovinski vir, na sv. pismo.

Nedavno sem se vozil s starejšim znancem v železniškem vozu, v katerem so bile tri judovske družine, ki so se selile iz Litvanije v Palestino. Mojega sopotnika oko se je ustavilo na 12letni deklici in opozoril me je: »Glej divoto, tako lepega otroka zlepa še nisem videl.« Dvignil sem pogled iznad brevirja in v glavo mi je šnila misel: podoba 12letne Marije Magdalene. In res, zdeti se mi hoče, da naša Marija je bila izredna krasotica, obdarjena z vsemi vrlinami in milinami dekliške lepote. Pa tudi njeno srce je bilo nežno in čustveno, dovzetno zlasti za vse čare čutne lepote. Dejstvo, da je bila najmlajša med otroki, pa še te lastnosti so ji pridobile prav posebno naklonjenost staršev. Čuvali so nad njo kot nad punčico svojega očesa, varovali jo kot najdražji zaklad pred vsemi ostrinami in bridkostmi otroškega življenja, ugojevali vsem njenim željam, obsipali jo z vsemi nežnostmi, ki jih starši morejo izkazovati otroku, ki so vanj zaljubljeni. Starejši brat in sestra sta se morala oprijeti hišnih poslov in skrbi, Marija pa je bila nekaka oboževana hišna princesinja. Ko sta oče in mati hodila na pristavo v čarobno Magdalo — tam ob divnem Genezareškem jezeru, sta vselej jemala s seboj malo Marijo. Njeno za poezijo in naravno lepoto tako vneto srce se je popolnoma navezalo na galilejske gore in griče in gozdove in pašnike in žitna in cvetna polja. Vsa zavzeta se je izprehajala ob jezeru v jasnih poletnih večerih in njene misli so sanjale tja v daljavo za ribiči, ki so jadrali na lov; tam na severu pa je občudovala visoko v nebo kipeče

Velikonočni žegen.

vrhove mogočnega Libanona. In njeno srce je čedalje bolj kipel; objela bi bila rada za vedno vso to lepoto; le težko se je na zimo vračala v tiho in skromno Betanijo. Lazar in Marta nista umela razvajene, sanjave sestrice, ki se kar nič ni mogla vživeti v časne skrbi in je vedno le gledala, kako bi se otrsela vsakega resnega dela in bi vklub temu uživala vse udobnosti življenja. Skrbna Marta se je često jezila celo nad starši, ko je videla, da mlajša sestra napreduje le v ničemurnosti, v edini skrbi za telesno lepoto in razno lepotičje, in da ji peša celo vse spoštovanje do raznih judovskih običajev, ki so ščitili žensko sramežljivost, preprostost in ponižnost.

Oče in mati sta umrla. Odsihdob se Marija ni mogla več trpeti v Betaniji. Preselila se je v svojo pristavo v Magdali, kjer si je življenje uredila po svojih razvajenih željah.

Tisti čas so bile po vsej Palestini raztrešene posadke rimske vojske. Zlasti ob važnih trgovskih cestah so taborili in lenarili vojaki zemlje lačnih Rimljanov. Iz samega dolgega časa so mislili na zabavo; na ples in vino in ženske — na tak-le vzorec vseh lahkomiselnih postopačev, kar jih je kdaj živelo od Adama do danes. Tudi takrat je bilo dovolj deklet in žen, ki so sedale na rimske limanice, ki so teptale častitljive običaje lastnega naroda, ki so se smatrale za imenitne in moderne, če so se otesle vseh »predsodkov« in so se vrgle vse vnete v naročje olikanih rimskih lizunov. Saj so znali tako sladko in nežno govoriti, in se dobrikati! Prirejali so tudi imenitne zabave, ki so bile vse prepojene od »duhovitosti in umetnosti« tedanjega Rima; zlasti poganski plesi so zrevolucionirali možgane judovskih deklet.

Ali ni verjetno, da so se tudi naši Mariji prikupili rimski častniki, ki so se šetali ob jezeru, se tako prijetno razgovarjali in divno smejali in — njo samo tako prijazno pogledovali ter očitno zelo, zelo občudovali?

Kmalu se je začela njena hiša polniti od raznih občudovalcev, ki so prihajali vedno pogostejše. V Magdali, v Marijini hiši so se prirejale pojedine, ki jih more prirejati le ljubezni, časti in občudovanja žejna ženska.

Castili so jo, da, navidezno in hinavsko, obenem pa neizmerno ponižavali. In Marija je padala vedno globlje, iz brezdna v brezno. — In prišla je ura, ko je vsa utrujena in zgodaj izžeta hodila ob jezeru in ji zahajajoče solnce ni več oznanjalo sreče in blaženosti, ki jo sluti, prihajajočo iz neznanne dalje, ampak je vpilo o uničenih idealih, o preliti in izpiti krvi; vsa narava v večerni rdeči zarji se ji je zdela zločina, ki jo je varala, ki ji je izpraznila srce in se sedaj ponaša, odeta v njeno srčno kri.

Vse bi bila prenesla, vse pretrpela, pozabila bi na hinavščino in podlost sveta, odpustila bi tudi njemu, ki je najbolj varal njeno ljubezni žejno dušo — toda zavest, da je tako silno obtežila svojo vest, da je onečastila svoje in svojih dobro ime, da ga ni, ki bi jo mogel dvigniti iz ponižanja, ta jo je gnala v obup. In v obupu je jela zaničevati sama sebe in se prostovoljno izročati vsem, ki so želeli le še bolj poteptati njeno čast in dostojanstvo.

Marija, Marija! Postala si ženska, ki te je obsedlo 7 hudobnih duhov, javna in očitna grešnica, izmeček izvoljenega ljudstva.

Po deželi pa je šel glas o Jezusu iz Nazareta, ki je vsepovsod učil in bodril in zdravil in tešil vse revne in betežne. In bili so, ki so velikega pre-roka zasramovali, češ, da je prijatelj cestninarjev, da niti javnih grešnikov ne podi od sebe, ampak jih tolaži in da z močno besedo dviga iz ponižanja tudi take, ki jih je ves svet zavrzel in pohodil.

Marija je zgubila vero v svoje vstajenje, bežala je pred poštenimi ljudmi — toda tega moža je vendar želela videti!

In Jezus je šel mimo — in Marija je iz skritega kota zrla nanj — in zdelo se ji je, da jo gleda, nepremično ljubeznivo, odpuščajoče, bodreče — in njena duša je v tem hipu občutila neznano blaženost, kakor bi bila po dolgem iskanju, neštetihi blodnjah in prevarah končno vendar našla pravo lepoto in srečo. Jezus je šel mimo, bil je že daleč, v daljavi si videl le še majhen oblaček cestnega prahu, ki se je dvigal nad veliko množico njegovih učencev. Marija pa je šla vesela domov in njeno srce je bilo eno samo veliko pesem: »Našla sem njega, ki sem ga iskala vse življenje; vsa

lepota, vse, kar je do danes vezalo moje srce, je bil le medel odsev, le prilika, le videz — On je, ki sem ga iskala in našla. In spet ji je bil lep ves svet, spet je pozdravljala prijazno cvetlice in ptice — in objela bi bila v doslej neznani, poduhovljeni ljubezni vse stvarstvo.

Tisto noč je Marija prebdela v solzah žalosti in veselja. »Njega sem žalila, ko sem sebe ponižala, ko sem druge poniževala, ko sem v svojih zablodah klicala njegove stvari na pomoč; saj je bil povsod on. In kar je še hujše: nad njim sem obupala, nad njim, ki me je gledal tako toplo, ljubeče, usmiljeno in bodreče....«

Naslednjega dne je Marija v Simonovi hiši klečala ob Kristusovih nogah, jih izpirala s preobilnimi solzami kesanja in hvaležnosti ter jih sušila s svojimi bujnimi lasmi.

In tistega dne se je zgodilo, da je nastopil kot zagovornik te žene, ki je bila zašla v brezdno brez zvezd, On, ki je Solnce pravičnosti in svetosti.

Odslej je bila Marija prerojena. Poslovala se je od kraja zablod, zapustila je Magdalo in njene mamljive lepote in se vrnila k bratu in sestri v Betanijo. Tu je preživela najlepše ure svojega zemskega bivanja ob nogah velikega učenika, ki je vodil ukaželjno dušo čedalje globlje v skrivnosti prave lepote in sreče.

Mariji je bil odslej Kristus vse, bil ji je veliki Oni, pred katerim je vse obledelo, kakor obledijo in ugasnejo zvezde pred solncem.

In prišel je dan, ko so Njega križali in se mu rogali, ko so ga zapustili najboljši prijatelji; Marija pa mu je močila tudi prebodene noge s solzami hvaležne ljubezni. Križali so Kristusa in bežali pred njim vsi, ki jih je obvladoval videz, trdno so se pa oklepale krutega lesa le one izvoljene duše, ki so v njem spoznale ono močno silo, ki vodi od videza in prilike do resnice in življenja.

Pregrešil sem se nad evangelijem. Naj mi njegov stvarnik to odpusti, saj sem zanesel svoje misli vanj le zato, da bi vas, ljubi mladi prijatelji in prijateljice, spomnil na veliko skrivnost našega padca in vstajenja. Lepote in sreče iščete. Njeni žarki so posejani po vsem stvarstvu, a so le žarki — še manj, le videz so tega, kar iščete. In kdor se videza oklepa pada, pada. Dviga in osrečuje nas le resnica, resnica pa je Kristus. To pričajo vse zgodbe o starem in novem človeku.

Letošnja dekliška skupščina.

Jadra razpele smo me mornarice
in odhitele kot golobice
žarnemu solncu naprot.
(Krizostom: Mornarice.)

Letos je prišla v Gorico pomlad. Iz dežele so se vsule cvetke naših deklet in prinesle s seboj one pestre svežosti, ki jo dihajajo naše gore, planine in cvetoče doline. Čez morje mladostnih zablod so se dvignile lastavke in zapele pesem o lepi dekliški duši. Ta občni zbor dekliškega oddelka ni bil navadna skupščina, temveč vrt poln cvetja, dela, nad in veselja.

Prvi pomladanski praznik, posvečen rajski Materi, je bil določen za dekliško skupščino. Z jutranjimi vlaki je dospelo nepričakovano veliko zastopnic iz vseh krajev dežele. Vkljub temu, da ni Prosvetna zveza delala za ta občni zbor nobene posebne reklame, sta discipliniranost in navdušenje pripeljali dekleta iz vseh krožkov v Gorico. Zastopani so bili naslednji krožki: Tomaj, Otlica, Trnovo pri Kobaridu, Koritnica, Poljubin, Straža pri Cerknem, Avče, Lom, Idrija ob Bači, Slap ob Idriji, Vipava, Vrhpolje, Slap pri Vipavi, Št. Vid, Budanje, Šturije, Col, Črni Vrh, Sv. Križ, Rihemberk, Dornberg, Bilje, Števerjan, Miren, Gabrije, Podgora in Gorica. Vseh udeleženk je bilo 128. Nekateri odsotni krožki so poslali opravičilo in pozdrav. Ob 8. uri zjutraj so se udeležile odposlanke skupne sv. maše v okrašeni Alojzijeviški kapeli. Med mašo je krasno prepeval mešani zbor goriške „Mladike“. Po maši so napolnile udeleženke okrašeno dvorano Prosvetne zveze. Zadolnela je dekliška himna iz sto mladih grl, da se je veselje zlilo po dvorani. Načelnica dekliškega oddelka ga. G. Ferjančičeva je v izbranem, prisrčnem nagovoru pozdravila delegatke in izrazila veselje nad vzorno disciplino in gorkim navdušenjem, ki je prevevalo vse članice. Njen pozdrav se je glasil takole: Kaj je vzrok, drage sestre, da smo se, danes zbrale pri skupščini? Nas je klicala dolžnost? Ne oporekam temu, vendar trdim, da tiči vzrok našega sestanka globlje. Neka tajna notranja sila, moč duha, ki valovi od mase do mase človeka do človeka, nas je zbrala skupaj. Kjer so cilji, tam je ljubezen do njih, ona ljubezen, ki premaga vse ovire. Ta ljubezen do skupnih ciljev nas je privabila na drugi naš praznik, kot nas je na prvi praznik v Logu vlekla ljubezen. Marijina praznika sta magnet za nas. Njo smo izbrale za vzor, Njej ostanemo zveste.“

Odzdravila je v imenu udeleženk gč. Zala Vukova.

Dobrodošlico je nato izrekel v prelepih besedah zastopnik Prosvetne zveze g. D. Doktorič, ki je med pomladansko veselo razpoloženje vpletel

prelepe misli o namenu dekliških krožkov. V cvetoči dom nas je v duhu pospremil g. Janko Kralj, ki je v globokih, pesniško prepletenih mislih slikal potrebo dekliške prosvetne organizacije. V imenu „Mladike“ je v krasno zasnovanem nagovoru z lepo anekdoto iz prvih dni naše zgodovine, izročil vesel pozdrav predsednik g. Lojze Sardoč. Udeleženke so zastopnike viharno pozdravljale in pozorno poslušale poročilo načelnice ge Ferjančičeve, ki je v glavnem naslednje:

O pomenu, potrebi in važnosti dekliških krožkov sem že poudarila v 2. številu lanskega „Našega Čolniča“ in ob priliki skupščine v Logu. Toda me vse se še premalo zavedamo važnosti teh krožkov. Kaj pa pravzaprav zahtevamo od dekliškega krožka? Ali naj mar izkristalizira naše dekletke, naj preobrazijo naše ljudstvo? Da dekleta, to zahtevamo! Mi vsi, naš narod, vse človeštvo potrebuje dobrih deklet, vzornih žen, požrtvovalnih mater. Naši krožki naj skrbijo, da to dosežemo, a nikakor ne smemo dopustiti, da se blati sveto čustvo žene - matere. Priboriti si moramo predvsem ugled in spoštovanje a to le z čisto, iskreno ljubeznijo in delom?

Je li preveč, kar zahtevamo od krožkov?

Malo, prav malo je, kar si bomo danes začrtale za bodoče delovanje, a ta mala iskrica naj vzplamti v mogočen plamen. Bodočnost naj pokaže dobre sadove, ki bodo vzklikali iz dekliških krožkov.

Število dekliških krožkov znaša 26. Tekom enega leta je narastlo za 16 novih krožkov. Najnovejši so se osnovali v: Budanjah, Trnovem, Lomu, Colu, Slapu, Bukovem, Koritnici, Šturijah, Podgori, Avčah Idriji ob Bači in drugod. Večino krožkov, ustanovljenih pred novim letom je obiskala načelnica. Krožki imajo redne dekliške večere. Na razpolago so jim pri zvezi „Predavanja“, nalašč prikojena za krožke. Namen članic je, da pokažejo katoliško in narodno aktivnost bodisi pri ohranjanju narodnih šeg, noš in običajev, kot domače učiteljice, itd. Nele notranja poglobitev in samoizobrazba, temveč apostolat in delo za druge, to je njih deviza. Krožki so organizirani v domačem prosvetnem društvu, oziroma samostojno v onih krajih, kjer ni društev, ali so pa društva svobodomiselna.

Telovadbo goji 10 krožkov, ostali pa propagirajo dobrodelnost, se urijo v gospodinjski izobrazbi, skrbijo za pouk v materinščini za mlajše deklice itd.

Dva praznika v letu in sicer: 8. december in 25. marec sta določena kot krožkova praznika. Ta dan pristopijo vse članice k božji mizi. V vsakem okrožju zastopa krožke okrožna načelnica. Glasilo krožkov je „Naš čolnič“, ki prinaša posebno prilogo „Dekliška greda“, Vsako leto se vrši skupni dekliški tabor. Dekliški krožki imajo natančno opredeljen delokrog, ki jim ga predpisuje poslovnik Prosvetne zveze.

Tajnica A. Maraž je prečitala nato zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se je vršil v Logu, zapisnikarica R. Rupnik pa je prebrala določila poslovnika nanašajoča se na občni zbor dekliškega oddelka. Sledilo je poročilo zvezne vaditeljice Milke Gregorčičeve, iz katerega zvemo, da je vpeljana telovadba v naslednjih krožkih: Miren, Gorica, Bilje, Podgora, Dornberg, Sv. Križ, Rihemberk, Vrhoplje in Idrija. V zadnjem času so uvedli telovadbo tudi krožki v Šturijah, Št. Vidu in na Slapu pri Vipavi. Telovadkinje so v preteklem letu nastopile dvakrat, in sicer v Batujah in Mirnu, obakrat z lepim uspehom in hvalevredno disciplino. Končno je zvezna vaditeljica podala še nekaj nasvetov za gojitev in izpopolnitev telovadbe v bodočem letu; zlasti je poudarjala važnost telovadnih akademij.

Poročilu zvezne vaditeljice so sledila poročila krožkovih načelnic iz Avč, Tomaja, Gorice, Slapa pri Vipavi, Cola, Merna, Straže, Idrije ob Bači, Šturij,

Vipave, Vrhpolja in drugod. Iz vseh poročil je odsevalo vsestransko delo, zlasti lepo zasnovani dekliški večeri, ki so jih večinoma uvedli vsi dekliški krožki. Marsikje smo opazili presenetljivo iznajdljivost in oblikovno dovršenost teh večerov.

Po končanih poročilih je otvorila načelnica debato in pozvala udeleženke, naj stavijo predloge za poglobitev in razširjenje dekliške organizacije.

Med najvažnejšimi sklepi omenjamo le nekatere:

Udeleženke so sprejele sklep, naj se vrši na nedeljo v osmini Malega Šmarna dekliški tabor; kraj se določi kasneje vsled raznih predlogov. Oskrbi naj se za vse članice primerna, enotna in decentna narodna noša, katero naj skušajo dekleta uvesti v vse vasi. Sklene se prirediti v centrali gospodinjstvi tečaj, kjer se bodo dekleta izurile v vodstvu krajevnih tečajev, iz raznih panog gospodinjstva. Vse članice so se obvezale razširjati z vsemi močmi „Naš Čolnič“ kakor tudi drugo pošteno časopisje. Naraščaju hočejo krožki v bodočem letu posvetiti posebno skrb.

Udeleženke so sprejele delavni program, ki ga je za tekoče leto predložila načelnica. O programatičnem podrobnem delu v krožkih je govoril g. zvezni tajnik. Iz njegovih izvajanj so dobile načelnice nešteto pobude glede dobrodelnosti, skupnega sodelovanja sosednjih krožkov, opisal jim je nazorno potek dekliških večerov, izrazil svoje mnenje glede dekliške telovadbe in dal več zelo koristnih in lahko izvedljivih nasvetov glede notranjega življenja in delovanja v krožkih. Z izvajanjem g. referenta so se udeleženke popolnoma strinjale in navodila enoglasno sprejele kot sklepe, veljavne za vso organizacijo.

Iz živahne debate, skrbno sestavljenih predlogov in jasno začrtanih smernic smo spoznali, da so dekliški krožki nujno potrebna organizacija, katere se morajo oprijeti vsa dekleta, ki jim je pri srcu apostolsko delo na verskem, in resno prizadevanje na prosvetnem polju. Oni, ki dosedaj niso imeli umevanja za to prepotrebno zasnovo, naj bi prišli k občnemu zboru in poslušali debato ter opazovali navdušenje in resno voljo, ki jo ne premaga nobena ovira.

Za predlogi so se vršile volitve. Izvoljene so bile enoglasno v organizatorično vodstvo gospe: G. Ferjančičeva, A. dr. Glaserjeva in Š. dr. Brajševa. Za namestnico je bila izvoljena gč. Danči Primožičeva. V tehnični odbor je izvolil občni zbor naslednje telovadkinje: Zalo Vukovo, Milko Gregoričeva in Ivanka Žvanutovo. Za tajnico je bila izvoljena Elica Prinčič in za pregledovalki ga. inž. M. Rustja in Karla Kocijančič. Širši odbor tvorijo: Anica Kodre, Ivanka Peternej, Anica Požar, Rezika Rupnik.

S tem je bil program občnega zbora končan. Veselje in navdušenje je sevala udeleženkam iz obrazov. To veselje je množila še bolj sladka zavest skupnosti in sesterske ljubavi med članicami iz najbolj različnih krajev naše dežele.

Mogočna pesem je zaključila krasen občni zbor. Popoldne so udeleženke napravile kratek izlet v Podgoro, kjer jih je domači krožek prav sestersko sprejel in pogostil.

Proti večeru so se še enkrat vse članice sešle v „Prosvetni zvezi“, kjer so se v prisrčnih in bodrilnih besedah poslovile ter odšle na svoje domove širom naše lepe dežele s trdno voljo, da zanesejo lepo dekliško pomlad v srca vseh mladenk ki hočejo mladosti in veselja, ki ljubijo sestre, rod in Boga. S temi dekleti je romal materinski blagoslov nebeške Gospe, ki ljubi in čuva pomlad v dekliških dušah.

V trudu in znoju.

S tari Latinci so pravili »Mens sana in corpore sano!« Če bo telo krepko, brez lenih in gnilih sokov, bo tudi duh lahko vzletel na orlovskih perotih oblakom nasproti.

Da se ta stara latinska modrost uveljavi tudi med našimi fanti, je treba uriti in utrjevati telo s telovadbo. Niso ravno čas in okoliščine primerne za to, a vendar z dobro voljo se v trudu in znoju vse doseže. Prosvetna zveza je sicer že priredila par telovadnih tečajev, a še in še jih je treba, da bo v vsakem našem društvu tudi telovadni odsek.

Zato se je v Gorici začel telovadni tečaj za vaditelje, ki je trajal štiri dni. Ker še ni sreča toliko naklonjena tel. oddelku P. Z., da bi imel lastno streho, se je bilo treba zatekati pod tuje krove. Pa kljub vsem težavam je 14 fantov pokazalo, da ni bil tečaj brez sadu. Predelali so redovne, proste, nekaj skupinskih in simboličnih vaj. Svoje znanje so telovadci pokazali na Marijino pri telovadni akademiji. Za slovo so se zbrali vsi telovadci s svojim vaditeljem br. Rupnikom v lepo okrašeni »Mladikini« dvorani na skupen večer. Tu se je videla volja za delo in uspeh! Br. Rupnik, zidal si pri temeljih, a mi bomo dogradili i sleme naše ponosne stavbe. V to nam Bog pomagaj! —

Udeleženske telovadnega tečaja.

Niso še prav izzvenela rezka telovadna povelja, že so se začele zbirati od najoddaljenejših odsekov telovadkinje na svoj tridnevni tečaj. Osem in trideset članic je vadilo pod vodstvom s. Mile Milavčeve redovne in proste vaje. Vmes so bila vpletena poučna predavanja, petje, glasba, da so dekleta odnesla lep spomin na tiste urice, ki so jih preživele skupaj z goriškimi sestrami. Na praznik popoldne je večina telovadkinj šla na povabilo podgorških društvenih članic na sprehod v prijazno Podgoro. Pa kmalu je bilo treba nazaj v Gorico, da se pripravijo za telovadni nastop. Dekleta, sméte

biti ponosne na svoj uspeh! Ni bila to akademija, kot jo vidiš drugod, kjer so za take nastope vse stvari pri roki; bil pa je nekak družinski praznik, ki je v srcih vseh pustil svetle spomine. Zvečernje slovo od s. vadteljice v »Mladiki« je bilo tako prisrčno, da se je tej ali oni udeleženci prikradla solzica v oko. A ni pomagalo nič. S. Mila je morala s šopki južnih cvetk na sever..., a obljubila je, da se bo še povrnila med svoje sestre pod južno sonce.

Tako so minili lepi dnevi. V vseh pa je zazorela ena misel:

V trudu in znoju
domu gradimo slavo in čast!

R. Bednarik.

Stoletja pričajo!

— (Zadnja slika.)

Rod, veš še, da tvoj kralj je z ognjem kronan bil,
in da nihče iz rok mu žezla ni izvil?
In da za vse, kar je razgrnil Bog
še teče pravda in vsa vroča vre?

Sedmič poglej danes, sin puntarjev in robov, dedič znoja in žuljev, sebi v obraz. Morda si že zabil na davne sanje, ki jih je sanjal tvoj ded; ne veš-li, da pričajo dolga stoletja o poveličanju tvojega obraza? Spoznal boš, da si to sam ti, jaz in vsi, kar nas je: nad Čedadom so naši dedje zavrnili ohole furlanske vojvode, ki so hoteli napojiti konje v Soči; tam še danes brstijo trte, ki jih okopuje Bric. Ob Gorjancih, Kolpi in Snežniku so se objeli Slovenci s Hrvati; danes vriskajo njih srca isti bratski spev. Valovi morja Adrijskega so butali ob bregove, koder so ukazovali slovenski župani, poljubljali so se Timavom na čigar bregovih so sejali svoje žito Slovenci, vihrali so mimo Štivana Devinskega, kjer so slovenski romarji s severa vpisovali svoja imena na rob evangelija sv. Marka; povsod tod še danes poje kramp slovenskega Kraševca pesem o delu in ljubezni do kršne domovine. Le tam na severu je zgodovina prestavila mejnike. Mladci slovenskih žup in zadrug so drli čez Donavo in stiskali dlan bratom s severa — Čehom. Pa je prišel val Germanov z zapada in zabil klin med severne in južne Slované, ki jih še do danes loči. To vse je dom slovenski

in sam Bog je nanj udaril
sonce svoj pečat!

Na tej sveti zemlji se je dolga stoletja vil in bil, potil in krvavel naš rod, preden si je otresel s tilnika tuj jarem. Dolgo je slovenski kmet odraja-

taval desetino tujim graščakom in valpetom, šele, ko mu je spolzela skoro zadnja sraga na izsesano grudo, je tudi slovenski narod učakal boljših dni. Niso ga mogli pognati z rojstne zemlje, hoteli so ga pa prikrajšati za njegovo pravdo in oslepariti za njegovo pismo.

Ko so na zapadu razglasili postavo svobode, bratstva in enakosti, so tudi med Slovenci vzplapolale že dolgo tleče iskre v mogočen zubelj.

Že nekaj desetletij pred l. 1848, ko so vsi evropski narodi zahtevali svojo narodno samostojnost, so *pripravljali* naši prvi možje naše prednike za ta klic. Zois in Valentin Vodnik (1758-1819), prvi slovenski pesnik, sta prva začela dramiti slovenski narod k duševnemu življenju. Ko je tema dvema padlo pero iz izmučene roke, so vstali drugi sejalcji in sejali semena, da vzklije roža mogota do vseh štirih mejnikov. Korošci so imeli Urbana Iarnika, Štajerci velikega Antona Martina Slomškega (1800—1862), ki je malo govoril, veliko delal, vse potrpel. Goričanom je bil pa Valentin Stanič*) (1774-1847) vse v eni osebi. Molil je rožnevence za srečo Kanalcev, Banjskarjev in Goričanov, pasel svoje ovce, ujčkal male otročiče, meril Triglav in tirolske snežnike, cepil s trnjem ljudi proti kozam, tiskal na roko prvi abecednik, da je v šoli razlagal otrokom katekizem; še tiskarno si je moral sam v oprtnjaku prinesiti iz Gorice; zvezal je z mostom čez Sočo Ročinjce z Avčani, nazadnje je pa Cerovščkov gospod vzljubil najbednejše med bednimi: gluhoneme. Še danes priča šola v Gorici o njem, ki je prvi delal in molil, molil in delal za Goričane. Za temi orači so prišli kopači, ki so udarjali za temelje slovenskih narodnih pravic. Z Bleiweisom na čelu so zahtevali, naj ne bo slovenščina v šoli in uradu pastorka. (O, kako se zgodovina kruto ponavlja...) Pa še in še je bilo treba zahtevati pravic. Snovale so se *čitalnice*, kjer se je smela prosto glasiti slovenska pesem in materna beseda.

Vedno več mož se je zbiralo v obrambo svojega rodu. Z l. 1868. stopijo naši predniki iz ozkih čitalničnih sob na plan; gromovito odmeva beseda slovenskega brezpravnega naroda na *taborih*. L. 1868. so se v Šempasu prvič zbrali goriški Slovenci, da zahtevajo političnih svoboščin; naslednje leto so se dvignili Briči; za njimi Tolminci in Istrani v Kubeđu ter Vipavci. Na teh taborih je ljudstvo zahtevalo zedinjeno Slovenijo, je glasno povedalo, da je odbila ura, ko so gulili okovi njegovo zapestje.

Borba za jezik se je pa morala kmalu spremeniti v boj za *narodno mišljenje*, za *slovensko življenje*; a kje je še bilo, da bi slovenska misel vzplula pod oblake in se vrgla do neba? Jeklen obroč je stiskal naše očete, morali so nam braniti slovensko šolo, slovensko narodno posest.

In v tem boju je zasenčil obzorje s svojim orjaštvom slovenski Evangelist, ki je nas učil *slovenstva*. Janez Krek (1865-1917) je združil krog sebe vse, ki so hoteli dati svoje moči za ljudstvo. Dal jim je za popotnico:

sejmo, sejmo semena z golgotske gore...

Ni še dobro zaduhtela njegova setev, ko so naši starši, bratje in smo mi dočakali ure grozote. Zazibali so se temelji naših Brd in Gor, spodkopan je bil Kras, Vipava se je krvava družila s Sočo, naši so bili v babilonski sužnosti v strelskih jarkih; mesto glav so imeli mrtvaške lobanje na vratu. Naše žene in hčere so postale desetnice, naši otroci deseti bratje. Potikali so se po svetu, le veter, ki se je zaganjal v beraške cunje jim je bil brat... Bile so sekunde, odgovorile ure, dnevi so se nagibali in še je svet prelival kri, da bi vedel, kdo bo iztrgal iz plena največji kos, kdo bo najbolj odebelil možnjo. Kdor je imel malo je hotel dosti, kdor je imel dosti, je hotel več,

*) Glej Lovrenčičev podlistek „Cerovščkov gospod“ v „Goriški straži“.

Lenur so navrgli največ, se je hotel zadaviti z vsem. Prišli in ostali so dnevi, ko so zmerni postali požrešni, poštenjaki roparji in od najbolj čistih se širi kužen smrad. Tedaj je naš rod zopet plačal davek s krvjo in kostmi stoterih svojih najboljših.

Po pokolju so hoteli zidati do vseh štirih mejnikov skupen, solnčni dom. A ni jih bilo kamenarjev, pali so kladivarji, oko se jim je skalilo predno so zagledali speto svodovje nad sabo. Janeza Evangelista so našli z osteklenenimi očmi, drugih je bilo malo...

Pisalo se je leto 1918. po Kristusu, ravno 12. stoletij odkar so naši dedje pričeli tlačaniti Frankom in Germanom, ko so se razmajali zvonovi v velikonočno jutro. Vabilo je k veliki maši vse brate od vseh štirih mejnikov. Orgljavec je že sedel za orgljami, njegovi prsti so že iskali melodije za visoko pesem, pa niso še vseh pričakali. Kadilo je že vonjalo, sveče so že molile, tedaj se je zgodilo, da so razbratili brate...

Skoro bi se že zibala v cvetju vsa setev velikih sejavcev, pa so prišli krokariji izpod neba in pozobali zrnje...

Za rod, ki je šel med Slovani najdalje, bo moral kronist spet pomočiti pero in pisati zopet od leta 788. po Kristusu dalje od tam, ko je German nadel našim svobodnim dedom uzde. Zgodovina hoče še enkrat preživeti pretekla stoletja...

Na veliki petek smo prvič uzrli svoj obraz, a še ni bil poveličan. Začenja se drugo poglavje kronike. Opisuje boje sinov in vnukov na zemlji, ki jo pojijo Soča, Vipava in Adrija. Začenja pa to drugo poglavje takole:

Vélíki petek je visel na križu Človek,
vélíko soboto pa je vstal od mrtvih Krist
v vsem svojem blišču in slavi
in njegovi stražniki so strahu popadali po
tleh...

Večerna šola.

Medtem je prišla Velika noč in z njo je prišel iz mesta stric Tone. Na Velikonočni pondeljek je povabil fante »v Emavs«, v malo vasico, kjer so pri premožnem gospodarju posedli okrog mize. Beseda je dala besedo in kmalu so fantje navezali pogovor na zadnji skupni večer ter naprosili profesorja, da nadaljuje. Mož se ni dal prositi in je začel takole:

»Dejali smo zadnjič, da mora država skrbeti za vse stanove, zlasti pa za revnejše, ki živijo iz roke v usta in jim pravimo — delavci, ali z učeno besedo proletarci. Danes bi vam rad razložil, od kedar so pravzaprav te vrste ljudje na svetu. — Znano vam je, da so imeli v starem veku sužnje. Kako so prišli do teh sužnjev? Poglavar je napovedal sosednjemu plemenu vojsko. Navadno so premagane bojvneke kar na mestu pomorili. Ščasoma se jim je pa zdelo to početje nesmiselno. Ohranili so si premagance in jih usužnili. Postopali so z njimi kot z živino. Rimljani so poznali dvoje vrst »živine«, eno, ki je mutasta, to so živali in drugo, ki govori, to so sužnji.

V teh sužnjih vidimo nekake predhodnike nekdanjih proletarcev. Seveda niti primerjati ne moremo njihovega obupnega stanja z današnjim delavstvom ter jih ne moremo imenovati delavce v našem pomenu.

Delavce je pravzaprav ustvarila doba gospodarskega liberalizma, ki je začel z novim vekom. Takrat, ko je v Evropi najbolj odmeval klic po svobodi, so se kovale železne verige, ki so vklenile milijone žuljevih rok.

Pa se pogovorimo, kako je bilo takrat! Koncem srednjega veka sta bila zelo lepo razvita obrtniški in kmečki stan. Obrtniki so se naselili ob cerkvah in samostanih ter prodajali kmetom svoje izdelke, ko so prihajali v nedeljah k maši. Vsi obrtniki v mestu so bili včlanjeni v »cehih«. Vsaka obrt je imela svoj ceh. Nekaj izredno veselega nam nudi pogled v srednjeveška mesta. Obrtniki so bili najuglednejši meščani. S pomočniki so živeli v družinskem razmeru; pri isti mizi je jedel mojster in njegova družina kakor tudi pomočniki. Kdor je hotel postati mojster, je moral po določeni dobi predložiti posebni komisiji mojstersko delo. Vsak pomočnik je bil gotov, da bo lahko postal samostojen mojster, če bo le priden in spreten. Nikdar niso bili obrtniki brez zaslužka. Bolne člane in vdove ter sirote so podpirali vsi. Skrbeli so za versko življenje in oskrbovali lepo službo božjo. Res je sicer, da tudi v »cehih« ni bilo vse tako, kot v nebesih. Vendar so imeli obrtniki in pomočniki veliko prednost: ni se jim bilo bati za samostojnost in za kruh, nihče jih ni izžemal.

Koncem srednjega veka so pa začeli cehi propadati. Kaj je bilo vzrok? Egoizem. Vsak mojster je gledal po strani svojega tovariša. Želel si je zaslužiti vedno več in se ni oziral na cehove pravila. Drugi vzrok je bila odkritev Amerike. Nova pota in ceste so se odprle v novi svet. Vedno več izdelkov so izvažali čez morje. Cehi in obrtniki niso mogli zadostiti vsem naročilom. Zato je začel ta in oni mojster zbirati krog sebe več delavcev, najel si je kapital in začel industrijo. Ko je udaril iz Francije revolucijski glas »Svoboda«, so pretrgali mojstri cehovske vezi, otrsli so se državne kontrole, nič več niso plačevali carine. Vse je ponorelo v razbrzdani konkurenci. Zraven obrtniških delavnic so se začele dvigati fabrike z visokimi dimniki. V fabrikah so zaropotali stroji, ki so delali cenejše in oblikovno lepše, kot delavske roke. Ljudje so zapuščali obrtnike in hodili kupovat v fabriko, kjer so prodajali cenejše in lepše izdelke. Obrtnikom so zmanjkali naročniki, ker niso mogli prodajati po isti ceni, kot fabrikant. Pomočniki so zapuščali zatohle delavnice mojstrov in drli v tovarne, kjer so na lažji način zaslužili več. Samostojni obrtniki so izginjali, kar jih je pa še ostalo, so se udinjali fabrikantu. Tako je hvalisana svoboda ukradla samostojnost obrtnikom.

Nič boljše se ni godilo takrat kmetom. V srednjem veku je bil kmet večinoma podložen graščaku. Od njega je dobival zemljišče v deden zakup, seveda pod pogojem, da je plačeval grajskim desetino in jim delal tlako. Pa je vseeno graščak moral skrbeti za kmeta. Braniti ga je moral pred napadi, čuvati mu dom in pomagati v nezgodah. Reči moramo, da se je kmetom v 13. stoletju godilo razmeroma dobro. Graščak jim je bil oče, graščakinja mati. Vsak dan so kuhali na kmetih meso in smilil se jim je oni revež, ki ni celi teden jedel mesa. Pa se je zopet zažrl egoizem v graščake. V 15. stoletju so začeli tiskati in zatirati kmete, ki so se puntali. Med te razmere je jeknil krik: svoboda! Kmetje so se osvobodili, sami so postali gospodarji in razpolagali s kmetijo po svoji volji. In ravno ta svoboda je bila za marsikoga pogubna. Nekteri so prodali zemljo, drugi so se zadolžili ali kosali zemljo med družinske člane. Razpasla se je med kmeti takrat lahkomišljenost in zapravljivost in veliko posestev je šlo na boben. Oni kmetje, ki so se zadolžili, oziroma imeli veliko število otrok, so bili prisiljeni prodati zemljo in iti v mesto za delavce v fabriko. Iz teh delavcev je nastal — proletariat.

Pomočniki in kmetje so prišli k tovarnarju, ki jih je sprejel. Če so delali, jih je plačal, če je hotel, jih je lahko spodil, če je tak delavec zbolel, ga je lahko vrgel na cesto. Vladala je svoboda za gospodarja in delavca.

Za delavca? Kapitalist je lahko prestajal brez delavca, ker jih je imel veliko na ponudbo — a delavec? On je moral s trebuhom za kruhom. Služiti je moral gospodarju na milost in nemilost. Kaj je hotel drugega? Pritožiti se ni mogel nikomur. Država se ni smela vtikati v delavske razmere, organizacije pa niso imele, ker so hoteli biti svobodni. Tako so reveži nevede postali moderni sužnji. Dokler je bil delavec še mlad, je že šlo. Lahko je pustil službo. Ko se je pa oženil, dobil otroke, je postal navezan na milost podjetnikovo.

Sedaj vidite, kam je pripeljala kmete in pomočnike ta lepodoneča beseda »svoboda«. Gospodar je svobodno bogatel, delavec pa svobodno stradal. Tako so postali delavci ljudje brez gospodarske samostojnosti, živeli so od negotove plače, zgubili so stik z naravo, zanje ni bilo več poletja ne jeseni — vedno so bili vpreženi pri stroju. Strašna beda se je razširila po njihovih stanovanjih, podobnih luknjam. Očeta so ubili stroji — družina je bila brez kruha, zmanjkalo je dela in oče je moral iz službe — lakota je pogledala v lonec, začelo se je sovraštvo med delavcem in delodajalcem, nič več ni bilo medsebojne vzajemnosti — edino vera je še ogrevala nesrečna srca delavcev — a v marsikaterih je celo ta umrla in nastal je v srcu delavčevem mraz, škrtanje z zobmi, tiskanje pesti in posurovelost brez meje. Tako je lepa obrt in svobodna kmetija zaprla svoje ljudi v fabriko in jih storila sužnje stroja — proletarce.

Tako je govoril stric Tone. Medtem se je zvečerilo in družba se je vrnila domov. Ker je drugi dan profesor odhajal, so mu fantje obljubili, da mu pišejo, česar niso razumeli. Medtem je zazvonilo »Ave Marijo« in razšli so se po domovih, kjer je vladalo velikonočno praznično veselje.

Čitajte!

Dragi društveniki! Morda ste že večkrat slišali, kar Vam bom zdajle povedal. Pa nič ne de! Čim večkrat, tem globlje se vsadi v srce! Naj Ti bo skrb za lepo knjigo prva po molitvi in delu! Saj veš, da je lepa knjiga edini resnični prijatelj, ki človeka ne zapusti niti na smrtni postelji. Prijatelja Ti lahko ugrabi smrt, ko si ga najbolj želiš, ali pa se Ti, kar je še hujše, izneveri. In za takega prijatelja, kot je dobra in podučna knjiga, se ne bi brigal?

Glej, goriška Mohorjeva družba je poslala lani okroglo 70.000 knjig med primorske Slovence. Letos se mora število zvišati! Zato pa moraj postiti vsi društveniki in vse društvenice agitatorji; vsaka vas, kjer deluje naše prosvetno društvo, se mora izkazati z lepim številom Mohorjanov. *Preskrbite si nabralne pole pri domačem g. dušnem pastirju ali pa naravnost iz društvene pisarne v Gorici — Riva Piazzutta 10.*

Vse nas lahko zapusti, knjiga nas ne bo! Zato na noge, v sveti boj za dobro in podučno berilo!

Priporočamo dve knjigi, kateri je spisal dr. J. Jeraj. Prva knjiga „Ob skrivnostnih virih“ je zelo pripravna za društvene večere. Ima polno lepih misli o družini, vasi, stanovih itd. Istotako priporočamo drugo knjigo, „Narodni prepoved“. Škoda, da ste obe knjigi preveč pod vtisom istovrstnih nemških publikacij, ki jih izdaja Volksverein in se v celoti premalo ozirata na naše razmere. So pa nekateri odstavki, iz katerih diha naša narodna duša in ti odstavki so najlepši, ker so nam najbližji. Želeti bi bilo, da bi bile misli v „Narodnem prepovedu“, obdelane v nekoliko bolj privlačni obliki in manj teoretično. — Obe knjigi pa bosta zelo uporabni za društvene voditelje.

Novi igri: Izgubljeni raj, dramatična bajka s petjem v treh dejanjih. Spisal L. Turšič. Krasno igro toplo priporočamo.

Roka božja, igraček v 5 dejanjih, spisal J. Volc. Po nemški igri lepo predstavljena in priporočljiva za vse odre.

Mirjam.

Romala sem po svetiščih...

Snoči sem pogledala v ogledalo, pa sem videla, da mi je pritisnilo to trdo življenje pečat na čelo in vsadilo srebrne nitke v lase, dasi je šla jedva prva mladost, tista polotroška, polsanjava doba mimo mene.

Že dolgo je tega, kar sem se zadnjič videla v ogledalu, namreč v takem ogledalu, kjer se vidi celo duša. Ne vem, kdaj je bilo, le to vem, da je bil obraz jasnejši, duša bogatejša lepih, komaj malo zamračenih sanj.

Vrnila sem se z romanja. Ob prvi zori sem bila šla na pot, vrnila sem se v jutru, ali bila sem trudna, žalostna in izmučena, kakor da je že pozen večer in da sem starka. Smer mojega romanja pa ni bila k svetišču na gori; dolgo sem romala po tihih potih mladosti in deklških duš. Silno rada bi bila srečala nekaj lepega, radostnega, rada bi bila srečala tisto veliko, tiho, deklško srečo, da bi jo prinesla med vas, dekleta, posestrime moje mladosti.

Dolgo sem romala in pozabila sem na vse, kar je bilo krog mene, na vse nelepo in na vse trpljenje. Mnogo svetišč — deklških duš sem obiskala in vsako mi je pustilo posebno misel, posebno sliko. Dekleta, posestrime moje mladosti, kdaj je divjal vihar, ki je razrval vaša skrita svetišča? Le malo jih je bilo jasnih, razsvetljenih s solncem nad, tako malo, da me je zaskalelo v prsih. Nekaj težkega se je zgrudilo na našo zasanjano mladost, zato umejem mrak vaših duš, vaših svetišč. Razumem vašo bridkost, saj sem bila z vami, saj sem hodila isto pot in ko sem se predramila, je bilo tudi moje svetišče razdejavano.

Kako je že bilo, posestrime mojih mladih dni? Predolga je bila ta pot in preresna za naše mlado, jedva vzniklo življenje. Glejte, meni se je zahotelo modrosti in knjig, toda komaj sem začela umevati modrost, knjige in svet, so zamrle, izginile tiste prelepe pravljice in utihnili pesem sanj, pesem zvezd in jasnih dni; k razdvojeni in razboleli duši je hodilo vasovat razočaranje, spoznanje in bridkost.

Ali se spominjate, kako je bilo včasih ob sobotnih večerih, ko je potrkala mehka fantovska pesem na srce dekleta ter ji šepetaje pravila o fantu in

njegovi pošteni ljubezni? In danes? Še potrka včasih mehka pesem na vratca našega skritega tabernakelja, še se dotakne zamišljenega srca, pa ga ne vzdrami več in ne napolni z radostnim pričakovanjem, le nekaj grenkega vztrepetja v njem, odmev nečesa daljnega zamračenega, ki je za vedno ostalo tam daleč nekje v naši prvi mladosti.

Pogledala sem v vašo svetišča, vaše duše. Zakaj je bila žalost, zakaj mrak v njih? Nekdo je pogasil svečke mladega hrepenenja pred oltarjem mladosti. Pregledovala sem svečke in videla sem, da je vsako ugasilo razočaranje. Kolikor svečk, toliko razočaranj! Zahrepenele ste po ljubezni, topli, nežni ljubezni, zahrepenele po lepi, prijateljski besedi, ali prišel je fant in razbil z grdo kvanto hrepenenje. Iskale ste sočloveka, prijatelja, da bi vam bil tovariš in sopotnik v sreči in trpljenju, pa je prišel in vprašal: Koliko bo dote? In še je povedal razigrane volje zgodbo o dekletu, o njeni zavrženi ljubezni, prevaranem zaupanju; še pismo je pokazal — intimno izpoved vročega dekleškega srca. — Vihar je prišel v vašo dušo in megla je legla v jasne oči; srce je stisnila grenka zavest: danes oni neznani, jutri mogoče že meni. Pa je tisti hip vztrepetala svečka v vašem svetišču, vztrepetala je, prišel je vihar in je ugasnila.

Tako je šlo dalje: ob vsakem koraku je prežalo razočaranje in ko ste stale na pragu življenja, ni bilo več prižganih svečk v vaših svetiščih — dušah, le mrak je ležal v njih in samota.

Pa se je sklonila k meni vaša in moja mladost in tožila o briakosti, o surovosti in neumevanju. Pravila mi je o vasovalcih, ki prinašajo okrog voglov grde kvante, ki jim je prostaštvo duš in besed v ponos in nimajo smisla za plemenitost duha in srca. V bolesi so otopela srca v teh časih in življenje je zarezalo globoko, globoko v naša najlepša čustva in težnje. Nekateri so pozabili, da ni vsa modrost nič vredna, če nimajo onega čuta, ki se mu pravi — spoštovanje ženske, zakaj kdor ne spoštuje ženske, kdor vara in išče v njih plitve zabave, ne spoštuje niti svoje matere niti sestre niti neveste, kajti sleherna izmed njih je tudi ženska. Kdor izdaja žensko, žali v njej tudi spomin svoje matere, svojo sestro in ne bo nikdar ljubil in spoštoval svoje neveste.

Dekleta, posestrime moje mladosti, zakaj naj bi bila večna bridkost in mrak v naših svetiščih! Glejte, ledina so postale njive, delavca manjka, ki bi preoral srca človeška, čemu naj bo naša mladost in mlada moč, če ne za delo? Vsa srca niso mrtva, še so plemenite misli, ki iščejo vaših src. Bodočnost je naša, delajmo in orajmo, pa bo spet posijalo solnce v dušo našo in v našem svetišču bodo gorele presvetle svečke - nade; v delu se bodo našle in združile plemenite duše. In sredi dela, posestrime, en pogled tjagor, kjer sveti večno Solnce in s pogledom hrepenečo prošnjo, naj pošlje svoje žarke v naša dekleška srca!

Iz dekleških krožkov.

Udeleženske telovadnega tečaja in občnega zbora so poslale zahvalo Prosvetni zvezi in članicam »Mladike« za sestersko gostoljubje. Vsem sestram pošilja tudi Prosvetna zveza in »Mladika« najlepši pozdrav s prošnjo, naj zanesejo navdušenje za na-

šo dekleško organizacijo v sleherni vas. Bog živi!

Pri ustanavljanju novih krožkov naj se članice ravnaajo po navodilih poslovnika. Tu najdejo natančna pojasnila o dekl. krožku, o dekleških ve-

čerih, telovadbi itd. Poslovnik mora imeti vsaka zavedna članica.

Slike udeleženk telovadnega tečaja in občnega zbora se naročajo pri upravi »Čolniča« via Mameli 5. Stanejo s poštnino eno liro in 60 stotink.

Gorica. Slovesne dneve smo obhajale te dni v naši »Mladiki«. S sestersko ljubeznijo smo sprejele članice naših društev, ki so prišle iz dežele k telovadnemu tečaju in občnemu zboru. Potrudile smo se, da smo jim kolikor mogoče prikupile bivanje med nami. Dvorana »Mladike« in dvorana Verdi sta bili okrašeni. Postregle smo sestram s kavo in pecivom, seznanile smo se z njimi in težko nam je bilo slovo. Tudi telovadna vaditeljica g.č Milavčeva se nam je zelo prikupila. Ohranile bomo njo in vse druge v lepem spominu. V znak hvaležnosti je izročila načelnica g.č Anica Simčič setri Milavčevi krasen šopek nagelnov. Tudi sestre iz dežele so ji pred odhodom poklonile v spomin lep šopek cvetja. Škoda, da prijateljice niso mogle vse prisostvovati večerni akademiji, ki je prav lepo uspela. Ta tečaj je tudi našemu krožku vlil novega veselja in nove pobude. Teh dni ne pozabimo nikdar!

Trnovo pri Kobaridu. Ustanovile smo tudi me dekliški krožek. Shajamo se vsak pondeljek. Članice prinesejo s seboj ročno delo. Česar ena ne zna, ji druga pokaže, tako se vse učimo. Pri tem nam dobro služi krojna priloga »Mladike«. Med delom ena na glas čita »Čolnič« in »Mladiko«. Navdušenja nam ne manjka. Izročamo pozdrave vsem sestram, včlanjenim v Prosvetni zvezi!

Miren. Naš krožek se je lotil rokometne igre z žogo. Igra daje prednost dekletom, ker je predvsem njim namenjena. Priglasilo se je okrog 30 deklet. Uvrstili smo jih v tri čete. Dekleta z živahnim zanimanjem

spremljajo lepo igro. Ta način metanja žoge je primeren tudi za druge krožke. V slučaju, da bi kje želeli upejljati te prikupljive igre, naj se krožek obrne na Prosvetno zvezo, športni oddelek.

Šturije. Na svečnico smo priredile prvi dekliški večer. Otvorila ga je načelnica z lepim in vzpodbujevalnim govorom. Nato so dekleta vprizorila lepo igro z deklamacijo »Judita«. G. župnik nam je v lepih besedah orisal pomen dekliških večerov in nas vzpodbujal k vztrajnosti. Krožek ima redno vsako nedeljo telovadne vaje in vsak pondeljek izobraževalni večer. Želeti bi bilo, da bi tudi druga dekleta, ki stoje še s prekrizanimi rokami ob strani, vrgla proč brezbriznost in se priključila vrlim krožkinim članicam. Dekleta, čvrsto naprej, za izobrazbo srca in uma!

Lom. Dekleta so se zdramila. Ustanovile so dekliški krožek in začele z rednimi večeri. Začetek je sicer nekoliko trd, je pa korajža tem večja. Treba je, da se vsa dekleta zavedo, da niso poklicane v to, da bi v prostem času ljubimkemale in čitale romane, temveč, da se z izobrazbo uma in srca pripravijo za bodoči poklic. Kakršna so dekleta, take so matere, kakršne matere, tak je narod.

Planina pri Cerknem. Čitale smo v zadnjem »Čolniču«, da je gorenje vupavsko okrožje sklenilo prirediti gospodinjski tečaj. Ne morete si misliti, g. urednik, s kakšnim veseljem bi se udeleževale takega tečaja me dekleta iz cerkljanskega okrožja. Kaj pravite, ali bi ne bilo mogoče pri nas zasnovati tak tečaj? Kedaj bo pa P. zveza zopet otvorila gospodinjski kurz? — (Ni prav lahka ta stvar, prijateljice, ker je v to potrebna izučena moč, katero težko dobite. Prosvetna zveza priredi gospodinjski tečaj poleti, prej e nemogoče. Op. ur.)

Dijaški vestnik.

Savel-Pavel.

Ni menda še nikdar tako bujno cvetelo kot današnje dni bahanje z narodnostjo, trkanje na prsi z narodno kokardo in žigosanje svojih nasprotnikov, kot nenarodno čutečih ljudi. Gotovi ljudje in cele zajednice in stranke mislijo, da se najlažje odkrižajo ljudi, ki niso z njimi istih političnih in kulturnih nazorov, če rečejo: »Vi niste za narod, vi sejete med brate razdor, podpihujete k strankarskemu sovraštvu, zato roko proč od naroda!« In če bi take ljudi prijazno pobaral: »Priatelj, kaj pa pravzaprav misliš pod krilatico narod?«, bi ti odvrnil, da vse, ki govorijo isti jezik in se čutijo pripadnike istega rodu. Pa ga sprašuj naprej: »Kako pa naj ljubimo svoj narod?«, bi ti gotovo dal celo vrsto odgovorov. To je že znak, da so si narodni »bahači« dostikrat izbrali »narod« le za kopje, ki je vihte proti vsem, ki so jim na potu.

Kakšna pa je naša ljubezen do naroda? V bahanju in kričanju, v prirejanju narodnih vesellic, morda v par slavnostnih napitnicah ali celo izrabljanju tega svetega imena? Odpri, prijatelj, knjigo Modrosti, sv. Pismo in beri o Savlu; listaj naprej in zapomni si besede o Pavlu!

Savel, ki je pomagal kamenjati sv. Štefana, je izprosil od velikega duhovna, da sme iti v Damask in zvezati tam vse kristjane in jih v ječo vreči. Savel je bil strasten Jud, ki mu je bilo zoperno vse, kar ni bilo judovskega. Kar je bilo judovskega, bodisi še tako popačeno, mu je bilo sveto; božje razodetje je zamedel. Bil je pravi vzor nacionalista, ki je videl le Jude, vsi drugi narodi so bili zanj manj vredni. Pa ne samo to; Savel je bil eden izmed tistih Judov, ki so redkokdaj poznali potrebe svojega ljudstva; hodil je v svetišče Gospodovo prižigat kadila, a se ni ustavljal skesano za vrati in trkal na prsi. Priprosto ljudstvo je pa tem farizejem vpilo »hosana«, ker jih je videlo, ko so se shajali v svetlih oblačilih na sinodij in si je mislilo: »Težke so njih misli; skrbe za blagor svojega ljudstva.«

Pa je obsijala Savla na poti v Damask luč iz neba in glas ga je vprašal: »Savel, Savel, zakaj me preganjaš?« Savel je spoznal svojo zmoto in postal Pavel.

Mari je on, ki je prej preganjal Gospoda, preganjal zdaj svoj narod? Ne! Šel je med svoje judovsko ljudstvo in mu oznanjal resnico, ker vedel je, da pokaže svojo ljubezen do naroda, če ga okrepi z božanstvenimi nauki za življenje. Kaj bo Judom bogastvo, kaj veliko število, slava in čast, če se pa dušijo v svoji ošabnosti in ne spoznajo, da je izvoljeno ljudstvo propadlo, ker se je odtujilo Gospodu. Kdor reši narod propadanja npravstvenega, ta je pravi narodnjak. Zato je pa treba aktivne borbe, vlivanja živih resnic v narodov organizem, v vse njegovo javno življenje. Marsikdo bo dejal, da to že pride samo po sebi, saj je narod veren in zdrav; kdor dela po Pavlovem vzgledu seje razdor, je proti narodni edinosti. Tako govore eni radi lenobe, eni, ker imajo oči uprte v lasten dobiček.

In še nekaj. Ko so Pavlovi vojaki zahtevali, da mora vsakdo preden se pusti krstiti postati Jud, je zaklical apostol Pavel: »Ni je razlike med Judom in Grkom!« Vsi narodi so eno v Kristu. A ljubezni do domovine in naroda nas je učil že Kristus, ki mu je bil Pavel le služabnik, ko se je razjokal nad razdejanjem Jeruzalema.

Zato je naša ljubezen do naroda krščanska, ne pogansko češčenje nacionalnega moloha!

Smo li mi še — Savli?

Navodila osrednjega odbora D. Z.

1. Osrednji odbor je na svoji zadnji seji sklenil, naj se vrše za velikonočne počitnice po vseh okrožjih sestanki. Teh sestankov se morajo udeležiti vsi člani okrožja. Brez opravičila naj nihče ne izostane. Tovariši, na znamenje »Skupaj!«, bodi vsak na svojem mestu. To je prvi pogoj za mogočen jo po možnosti sledeči dnevni red:

a) Otvoritveni predsednikov pozdrav. — b) Poročilo o dosedanjem delu v okrožju. — c) Ev. volitve okrožnega predsednika, tajnika in blagajnika. — d) Eno predavanje (o zgodovini našega gibanja (glej zadnjo »Rast«, »Križ na gori«) ali socialne vsebine. Nato se mora vršiti razgovor o predavanju. — e) Morebitnosti (razgovor o delu v prosvetnih organizacijah, o nasprotnem dijaškem gibanju, o dopisovanju v »Rast« in »Naš čolnič«, o vsebini istih, o proučevanju slovenščine in slovenstva, kaj zahtevajo od nas praktične razmere, razgovor o letošnjem počitniškem socialnem tečaju, kako bomo nabirali sredstva zanj, kaj naj se tam obravnava, ali priredimo v našem okrožju še po-

seben okrožen socialni tečaj, posebna vprašanja ali interpelacije na osrednji odbor itd.)

2. Okrožni tajniki naj poročajo o sestankih osrednjemu odboru.

3. Vsi dopisi za »Čolnič« in »Rast« naj se naslavljaajo na »Dijaška zveza«, uredništvo, Corso Verdi 37.

4. Vsak starejši član D. Z. naj po možnosti aktivno poprime za delo v domačem prosvetnem društvu; zlasti zdaj ob velikonočnih počitnicah. Tovariši, bodite kopači za temelje naše prosvete!

5. Organizirajte pobiranje darov za naš glavni socialni tečaj.

6. Okrožni odborniki naj si preskrbe v tajništvu P. Z. novi poslovnik!

7. Vsak naš član se mora naročiti na »Čolnič« in »Rast«! — Bog živi!

Odbor.

»Rast«.

Pozivljam vse tovariše, da prispevajo s članki za drugo številko »Rasti«. Članke in dopise odpošljite čim preje! Če ne bo zaprek, izide »Rast« že za praznike, če ne pa ob koncu šolskega leta. Na dlo!

Urednik.

Petje.

Velikonočno pismo našim pevskim zborom.

(Muzičar - putnik.)

Naslednje »pismo« je namenjeno predvsem naši mladini, zlasti vsem pevcem in pevkam, pa tudi pevovodjem samim in prijateljem petja ter vsem onim, katerim leži količkaj na srcu domača govorica in domača pesem. Gg. pevovodje! Ali ne opazate, da gre z našo nar. pesmijo v povojni dobi navzdol? Ne čutite li, da ni s to našo lepo pesmijo vse v redu? Ali se zavedate, da je začel polagoma in na tiho veti veter, ki bi utegnil postati škodljiv naši narodni pesmi? — Kje so naši fantje, ki so prepevali narodne popevke pred in tudi med vojno, da jih je bilo lepo poslušati? Kje je petje naših deklet, ki je donelo po poljih in vinogradih? Mari ni več mladine? Mari nimamo več lepih narodnih pesmi? Da, imamo mladino in imamo še svoje pesmi, ampak petje peša, petje utihuje. Ta resnica je dovolj žalostna in njene posledice bi utegnile biti večje nego si mislimo v prvem hipu. Marsikdo, ki bo čital to, bo skomignil z rameni in dejal: saj pojemo in prepevamo, da je včasih že več kot dovolj! Mogoče je to res v kakem kraju, a na splošno peša naše narodno petje, — to mora pritrditi vsak, ki pozna razmere in se zanima zanje.

Kje naj iščemo vzrok za ta pojav? Gine naša pesem mogoče z blagostanjem vred, t. j. gine naša pesem morda radi pomanjkanja denarja? Res je sicer, da je bilo v letih 1919., 1920. in 1921. več *vpitja* nego ga je danes in nič naj nam ne bo žal po tem vpitju! Takrat je vpilo mnogokrat vino skozi grla naših fantov, *pa v tistih letih je bilo tudi več petja, domačega, slovenskega petja!* Ne iščimo torej vzroka niti v ubožtvu, niti v pomanjkanju, nego zajec tiči vse nekje drugod. Težko je napisati vrste, ki vsebujejo pravi vzrok, ker nam niso v čast, *pa moramo* jih napisati. Fantje, dekleta: naše rodne melodije utihujejo in na njihova mesta se utihotapljaajo tuji nappevi, tuje besede! Vprašam vas, ali ni to sramota, ali ni to naravnost vnebovpijoč greh, ki ga povzročujejo lahkomišelní ljudje, katerim je vseeno, če razširjajo duhteč vonj, ali strupen plin? To so močni izrazi, pa človek se jih težko vzdrži. Čitajte in sodite sami! — Proti vasi L. je šla mala družba naših zavednih fantov in dohitela skoraj tik pred vasjo skupino deklet, ki so pele slovenske pesmi. Ko so ta ljubeznjiva dekleta videla, da

se jim bliža družba fantov iz mesta, so ubrala takoj italijansko spake-dranko misleč, da so fantje tudi Italijani. — Draga dekleta, kje je vaš narodni ponos, kje je vaša čast? Ni li to sramotni dokument, ki si ga izstavlja-te s takim početjem? — Evo vam drugega slučaja: v dobroznani vasi goriške okolice je sedelo krog mize v gostilni devet fantov domačinov. Prepevali so glasno in slišalo jih je lahko dobre pol vasi in slišala jih je *gruča otrok* pred gostilno. Vspored »koncerta« naših pevcev je bil: komu-nistična himna v slov. jeziku ter šest drugih pesmi v neslovenskem jeziku; gospodje komunisti so peli namreč italijanske pesmi. (Svetovati bi bilo tej družbi naj bi šla v notranjost Italije, a naj ne misli, da bi čula od ital. kom-unistov slovensko petje!) Tudi mladeniči, ki prihajajo iz voj. službovanja, se dokaj radi producirajo s pesmimi, ki so se jih naučili v vojašnici. To ni samo na sebi sicer še nič slabega, saj vemo, da je lepa melodija prijetna, pa »bila makar turška«, a pravtako vemo tudi, da pride iz vojašnice na-vadno le malo lepih pesmi in da ni tako blago prvovrstno ne po napevih (ki so največkrat spačeni), še manj pa po vsebini besedila, katero je mnogo-krat tako, da bi se ga ne upal dostojen človek peti, kaj šele napisati. Fantje vojaki! Puščajte take pesmi z mirnim srcem tam, kjer ste jih slišali, ker je veliko bolje, da jih ne nosite s seboj. Bodimo vendar pametni in pre-vidni ter negujmo to, kar je naše, negujmo svojo lastno pesem! Saj je vendar znana narodna pesem slovanskega juga po celem svetu in najslav-nejši skladatelji so zajemali snov za svoje umotvore ravno iz te naše pesmi. Bodimo previdni in oklenimo se s srcem in dušo *svojih pesmi*, ki so naša sveta last! Mar mislite, da ne nudi našim malčkom dovolj zastruplja-jočega duha že šola sama s tem, da vlija v njihova srca tuj duh? Mislite, da morate podpirati to zlobno delo tudi vi s svojo lahkomiselnostjo? Na-rodne pesmi so verna slika vsega narodovega mišljenja, čustvovanja in njegovega značaja. Slovensko narodno pesem zapojejo raditega najlepše, najpristrčneje in najpravilnejše *Slovenci sami*; pravtako zakroži italijan-sko narodno najlepše Italijan, ker je to njegova pesem. Motite se, strašno se motite, če mislite, da se poda tudi nam ital. narodna; pravtoliko se nam poda, kolikor se poda sraki pavovo perje in še veliko manj. To pa ra-ditega, ker *ni tuja pesem tudi naša pesem* in si je ne smemo niti prilaščati. Pustimo tuje blago pri miru in spoštujmo raje svoje ter ne smešimo se, ampak bodimo veseli, da imamo tako lepo in bogato zakladnico svojih na-pevov in bodimo ponosni nanjo! Zavedajmo se važne uloge, *ki jo igra do-mača pesem v borbi za naš narodni obstoj*. Odvzamejo nam lahko slednje pravice, oropajo nas lahko vsega imetja, a naše pesmi nam ne morejo vzeti; ne bodimo pa raditega tako nespametni in lahkomiselni ter ne dajajmo je *sami* preč, ampak ljubimo jo tako kot ljubimo lastno grudo. Pesem naj ostane med nami *čista, nepokvarjena, taka kot nam jo je podaril narod*, prosta vseh tujih strupenih elementov. Pesem pa hranimo čisto s tem, da se varujemo onega škodljivega in brezsmiselnega kroženja tujih popevk, ki so nam le y zasmeh in sramoto. Nikar ne mislimo, da je stvar tako brezpomembna in nedolžna, ampak bodimo previdni dokler je čas. Če bomo umeli ceniti, hraniti in razširjati lastno narodno pesem, bomo ostali tudi mi trdni in nedovzetni za škodljive vplive, katere nam vsiljujejo dan za dnem. Pevovodje, pevci in pevke! Zavzemajte se vedno in povsod za slovensko pesem, vzgojujte v tem smislu svoje mlajše doma, v društvu, na cesti ter povsod, kjer vidite, da je potrebno. — To »velikonočno pisemce« je čudno, a verujte mi, da je potrebno!

Náš Vodopivec odlikovan.

Artistični odsek Pevske zveze v Ljubljani je bil razpisal nagrade za najboljše zборе. Med drugimi slavnimi konkurenti je bil tudi naš Vinko Vodopivec. V veliko veselje in ponos nam je, da je dobil Vinko Vodopivec PRVO nagrado, 500 Din. Vinkotu Vodopivcu, odborniku našega Pevskega oddelka, pošiljamo naše najiskrenejše čestitke. Odlična peteroglasna pesem za mešani zbor, »Noč ob Adriji« z besedilom dr. Pavlice bo objavljena v Pevčevi prilogi. Drugo nagrado je dobil naš slavní skladatelj Hugolin Sattner.

Deset mašnih pesmi, zložil Stanko Premrl. — Lepa zbirka deseterih mašnih pesmi za mešan zbor deloma z orglami. Pesmi so lepe in pevne, odlikujejo se po plemeniti melodiji in izbrani harmonizaciji. Zbirka obsega težje in lažje pesmi tako da jih vsaki cerkveni zbor lahko rabi. Boljši zbori naj pojejo težje a šibkejši zbori naj si zberejo lažje. Cena je 10 dinarjev za izvod. Pet izvodov stane 40 dinarjev. Dobivajo se pri upravi Cerkvenega Glasbenika v Ljubljani.

Isti skladatelj je izdal tudi »Miscrere« za moški zbor. Kratek je in lahek, obsega osem taktov, natisnjen je celi tekst. Cena 2 dinarja, več izvodov po poldrugi dinar. Dobiva se pri upravi Cerkvenega Glasbenika v Ljubljani.

Vinko Vodopivec.

Mladeničem - galsbenikom! — Pri mestni glasbi v Koprivnici (Hrvatska) Jugoslavija, bi se imelo namestiti nekoliko glasbenikov. Prednost imajo posebno oni, kateri so vešči več instrumentov. Kot obrtniki bi mogli tu dostojno živeti. Kateri bi hotel, imel bi tudi priliko se učiti orgle ali klavir ter splošno v glasbi.

Oni, kateri se zanimajo, naj mi pišejo, katere instrumente so zmožni in kak obrt so izučeni, a jaz jim na vse odgovorim in objasnim.

Karlo Adamič, mestni kapelnik Koprivnica (Hrvatska) Jugoslavija.

Cerkveni Glasbenik 1925, št. 1. in 2. ima sledečo vsebino. Fr. Ferjančič: Lotimo se novih koralnih intonacij in napevov; Ivan Kokošar — Roman Pahor: Zbirka iz Škofje Loke; Franc Kramar: Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi; Srečko Koprnc: Arnold Schönberg; Organistovske zadeve; St. Premrl: Koncertna poročila; Dopisi: iz Ljubljane (stolni kor, frančiškanski kor, Trnovo, Marijin dom), iz Šmartna pri Slovenjgradcu, iz Škocijana pri Mokronogu, z Dunaja; Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo. — Glasbena priloga prinaša tri skladbe za mešani zbor: Dr. Fr. Kimovčev »Zdrava, o nebes Kraljica«, Fr. Bricelj »Ave Jezus« in Ant. Čadežev »Ti Matl in jaz tvoj otrok«. Cerkveni Glasbenik izhaja šestkrat na leto in stane za Italijo 40 Din (oz. 15 lir).

Pevec. Izšla je 1. in 2. štev. lista »Pevec« za l. 1925. z naslednjo vsebino: Premrl: Dr. Josip Čerin. — Prijateljem slovenske pesmi! — Aljaž: Pevski spomini. — Naši zbori. — Vestnik P. Z. — Iz glasbenih listov. — Doma in drugod. — Sporočilo uprave. — Glasbena priloga: Schwab: Zvonovi. Mešan zbor. — Premrl: Moj mu blagoslov, moški zbor. »Pevec« si je pridobil v teku svojega štiriletnega obstoja odličnih zaslug za popularizacijo slov. pesmi in ga zato zopet priporočamo vsem prijateljem lepega petja, posebnó pa našim zborom. Prinaša stalno glasbeno prilogo. Izhaja vsak drugi mesec in se naroča pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Stane z glasbeno prilogo vred za Italijo Lit. 15.

Ravno ob sklepu lista nam je došla tretja številka »Pevca«, ki prinaša v prilogi krasno Vodopivčevo pesem »Noč ob Adriji« in Sattnerjevo »K polnočnici«. Zvedeli smo tudi, da prireja prof. Bajuk posebno šolo za pevske zборе. Podrobnejše bomo poročali prihodnjič. Istotako prosimo gg. dopisnike, naj potrpe, ker je obseg Čolniča res tesen in ne more obenem sprejeti vseh člankov. Počasi pa gotovo!

Telovadba.

Novo življenje opazamo zadnje mesece po telovadnih odsekih. Misel na akademije je prodrla. V Gorici nam je manjkalo izvežbanih tehniških moči, ki bi vzele v roko podeželske odseke in jim nudile pomoč. Ta nedostatek smo delno popravili s tem, da smo povabili telovadnega učitelja br. J. Rupnika, ki je štiri dni uril telovadce iz Gorice, Mirna in Podgore. Uspeh je zadovoljiv. Telovadni nastop o priliki družinskega večera na sv. Jožef je pokazal, da učiteljev trud ni bil zastonj. Telovadci so nastopili s prostimi; in simboličnimi vajami ter skupino. Precizno, elegantno izvajanje je bilo navdušeno pohvaljeno. Br. Rupnik je prejel v dar šopek nagelnov. Prijateljski večer je pokazal lepo medsebojno vzajemnost med Gorico in okoliškimi bratskimi društvi. Želimo, da se telovadci krepko razvijejo! — Bog živi!

Telovadna akademija v Gorici.

Praznik 25ega marca je bil za naše telovadno gibanje pomemben dan. Zvečer se je namreč vršila prva povojna telovadna akademija v dvorani

Verdi. Radovednost in skrb sta nas navdajali. Marsikdo ni imel niti pojma o telovadni akademiji, vsi smo pa ugibali, kako bo nastop vsled kratke priprave uspel. Prišel je zaželeni večer. Zastor se dvigne. Deklamator uvaja akademijo s prelepo »Hvalnico«. Zastor se dvigne drugič. Živa slika »Oznanenje« je očarala občinstvo. Ob spremljevanju klavirja je s polnim, krasnozvenečim glasom zapela »Zdrava Marija« gđc. Frida Ščekova. Razpoloženje gledalcev je doseglo višek. Sledi nastop telovadcev pod vodstvom br. Kolavčiča iz Mirna. Ob zvokih klavirja so telovadci s fineso izvajali 4 proste vaje. Občinstvo je viharno pozdravljalo krepke fante. Gč. A. Simčič je izborna prednašala pesem »Mornarice«, polno zlatih, vodilnih misli. Takoj nato je pod vodstvom gč. M. Milavec nastopilo pet članic s prostimi vajami. Vaje so izvajale dobro, mestoma prehitro z malimi pogreškami. Ljubka je bila deklamacija fantiča, za katerim je nastopilo šest dečkov mirenškega naraščaja. Telovadili so strumno in so morali vaje ponavljati, ker jih je občinstvo ponovno klicalo na oder. Šest telovadkinj je nato izvajalo krasne simbolične vaje, vzete iz zgodovine pokristjanjenja Slovanov. Elastični gibi, energični zamahi, nazorna imitacija in precizno izvajanje so vzbudili v pulbiki umevanje in veliko navdušenje. — Ob splošnem aplavzu je bil poklonjen s. telovadni učiteljici Milavčevi lep šopek.

Nekaj posebnega je bil nastop Makabejskih bratov. Osem fantov je pod vodstvom g. Nanuta izrazilo prednašalo Pregljevo »Pesem Makabejskih bratov«. Občinstvo je zahtevalo ponovnega nastopa in živahno pozdravljalo deklamatorje. Akademijo je zaključila krasna, izrazita skupina in telovadna himna. Ljudje so odhajali zelo zadovoljni, mi smo pa sklenili še bolj se urediti, da ob prvi priliki poka-

žemo, kaj lahko rodi resno, veselo delo. Bog živi!

Batuje. Občni zbor našega telovadnega odseka se je vršil dne 1. februarja. Načelnik Josip Koron otvori zbor in pozdravi brate telovadce, bodreč jih k nadaljni disciplini in vztrajnosti. Brat vaditelj poroča o telovadnem gibanju. Odsek je imel med letom en javen nastop, pri katerem so sodelovali sosednji odseki in telovadni oddelek P. Z. Vršila se je tudi ena telovadna akademija. Odsek se je udeležil javne telovadbe v Mirnu in odnesel drugo mesto pri tek-

mah. Odsek šteje 16 članov. Povprečen obisk pri telovadbi je znašal 80 odst. Gojili smo naraščaj, ki šteje 17 fantičev. Tajnik poroča, da je imel odsek 14 sej in 13 fantovskih večerov, kjer se je obravnavala knjiga o lepem vedenju in domača zgodovina. Žalibog primanjkuje za pravilni razvoj telovadbe primernih prostorov. Po živahni debati je bil izvoljen naslednji odbor: načelnik Koron A., Spangolo Jos., Birska Iv. in B. Mermolja. — Odseku želimo krepkega razvoja! Bog živi!

Naše prosvetno delo.

Prosvetna zveza.

† Dr. ANTON GREGORČIČ.

Na štandreškem pokopališču sniva že tri tedne smrtno spanje mož, ki ga rodi narodu komaj vsako stoletje. Po trudapolnem delu za povzdigo kulturnih dobrin, zlasti našega šolstva, je šel po večno plačilo. Njegovi zidani domovi mu bodo najglasnejši in najlepši nagrobni spomenik. Da bi ti domovi ostali naši, kot ostane vedno naš mož, ki jih je sezidal! Na zadnji poti ga je spremljalo odposlanstvo Prosvetne zveze, zapel mu je oktet »Mladike« in v nebo je poslalo vročo molitev za blago dušo njegovo na tisoče mož, fantov in deklet širom naše dežele. Gospod, daj mu večni mir!

Vsa čast našim društvom! Nismo kričavi in skrivamo delo, vendar je potrebno, da podamo vsaj kratko statistiko, da bo sram one, ki se bahajo s počenim zvonom. V tekočem

mesecu so se nanovo ustanovila naslednja društva: Sedlo pri Kobaridu, Sveto pri Komnu, Zgonik pri Proseku, Nemški Rut, Logaršče, Biljana, Banjšice, Barka, Vel. Žablje in Postojna. Vsa društva so se priključila Prosv. zvezi. Poleg teh društev je pristopilo k Zvezi društvo v Kobjeglavi, snuje se društvo na Gorjanskem, v Vojščici in Jelšanah v Istri. Število včlanjenih društev je narastlo na 136 brez odsekov in krožkov.

Tekom meseca je javilo prireditve 62 društev, ki so na primeren način priredile lepouspele pustne prireditve, nastope in akademije. Prosvetna zv. je v tem mesecu priredila 21 predavanj po deželi, okrožni predsedniki so izvršili 14 revizij, v Gorici sta se vršila dva telovadna tečaja, eden za za člane in drugi za članice, centrala je priredila dve akademiji, izdala in založila poslovník, posredovala v 18 slučajih glede prireditev pri oblastvih, sklicala krasno uspeli občni zbor dekleškega oddelka, vložila potom poslanca Besednjaka več interpelacij glede olajšave pri društvenih prireditvah na ministerstvo itd. To delo v enem samem mesecu govoru več, kot vsakdanja istoimenska dolga kričava časopisna reklama o prireditvah, ki

se dajo oceniti v par stavkih. Je pač res: čim zakotnejši in manjši branjevec, tem hujše vpitje!

Poslovnik Prosvetne zveze je izšel. Društva naj ga naročajo pri upravi »Čolniča« Via Mameli 5. S tem smo izpolnili nujno željo naših vrlih fantov in deklet, ter jim oskrbeli učno knjigo, kjer najdejo vse informacije, ki so potrebne pri društvenem delu in vodstvu. Vsak odbornik in vsaka odbornica mora imeti svoj poslovnik; kdor ga še ni naročil, naj ne odlašaja. Stane 3 lire.

Potovalna knjižnica posluje izborni. Opozarjamo društva, ki so dobila zaboje, naj jih do Velike noči zamenjajo, oziroma vrnejo zvezi, ker se še vedno priglajajo društva, ki nujno potrebujejo knjig.

Fantom - vojakom, ki bodo v tem mesecu zapuščali naša društva in odhajali v kasarne, voščimo obilo korajže, zvestobe in skorajšne vrnitve. Ohranimo trajno medsebojno vez! Bog z vami!

Tajništvo Prosvetne zveze javlja, da so društvene izkaznice in nekatere poslovne knjige pošle. Takoj, ko bodo v zalogi, sporočimo vsem prizadetim naročnikom. Nekaj društev še ni poravnalo naročnine, druga se ne ravnaajo pri vlaganju prošenj po predpisih, priobčenih v drugi številki »Čolniča« — prosimo točnosti in reda!

Tečajnicam in udeleženkam občnega zbora dekliškega oddelka izreka za njih vzorno disciplino in požrtvovalnost javno priznanje — odbor dekliškega oddelka. Bog živi!

Propagandna nedelja za prosvetna društva naj bo bela nedelja. Ta dan naj društveniki nabirajo novih članov, agitirajo za »Naš Čolnič« in prirede predavanje. *Ona društva, ki bodo pravočasno pismo prosila za predavanje*, lahko pričakujejo ta dan v svoji sredi odposlanca Prosvetne zveze ali okrožja.

Osebnosti. Poročil se je član mirenškega društva g. France Brumat

z g.č Pepco Klančič. V Oslaviji je obhajal poroko g. Alojzija Planinšek, odbornik društva »Soča« z marljivo članico g.č Ljudmilo Pintar. V Podsabotinu je društvo častitalo novoročencema g.č Mariji Terčič in g. Alojziju Povšin. Tudi mi želimo vsem mladim parom iz naših društev širom krajine, naj jim dobrotni Bog siplje na novo življenjsko pot obilo blagoslova!

Pozor!

Prosvetna zveza je posodila raznim društvom več iger, ki jih pa društva še niso vrnila. *Ako bi do Velike noči omenjena društva ne vrnila iger (kupletov, partitur)*, jim za naprej sploh ne izposodimo nobene igre več.

Dramatski oddelek.

Okrožja.

Srednje - vipavsko okrožje je imelo redno sejo dne 15. marca. Sejo je vodil okrožni predsednik Jos. Logar. Zastopana so bila društva iz Batuj, Črnič, Kamenj, Vel. Žabelj, Štomaža, Sv. Križa in Ajdovščine. Predvsem je odbor vzel v pretres okrožnico Prosvetne zveze in na to prešel k poročilom. Poročali so zastopniki vseh društev. V Batujah deluje društvo izborni: goji petje, dramatiko, telovadbo in ima redna predavanja. Isto se opazuje v društvu v Črničah, ki je uvedlo tudi redne fantovske večere. Več življenja bi si želeli v Kamnjah. Društvo goji petje, imelo je pa le dvojje predavanj. Na novo se je poživilo dne 22. marca društvo v Vel. Žabljah. Štomaž razpolaga z izbornimi močmi. Križ bi lahko živahneje deloval, dasi odseki sami prav lepo uspevajo. Ajdovščina obeta lep razvoj, mislijo na lasten društveni dom. Med sklepi navajamo naslednje: Vsako društvo je dolžno naročiti najmanj 5 poslovnikov. Napravi se načrt o skupni prireditvi v juliju, oziroma o skupnem izletu na Čaven. — *B. Mermolja*, okr. tajnik.

Gorenje vipavsko okrožje je sklicalo sejo širšega odbora dne 8. marca v Vrhpoljah pri Vipavi. Pri seji so bili navzoči zastopniki društev iz Šturja, Budanj, Ustja, Cola, Planine, Vrhpolja, Vipave, Slapa, Podrage in Št. Vida — skupaj okrog 50 udeležencev.

Sejo je otvoril okrožni predsednik J. Breclj, nakar so podali vestno sestavljena poročila zastopniki vseh društev. Iz teh poročil povzamemo, da se skoro v vseh društvi v rše redni društveni in fantovski večeri poleg ostalega dela v odsekih. Okrožje snuje skupno prireditve v Logu. V Vrhpolju bi se otvoril gospodinjski tečaj, ki se je pa moral vsled smrti strokovne učiteljice, prenesti na jesen. Za tiste, ki bi imeli veselje do glasbe, je prevzel skrb g. župnik A. Leban iz Šturja, ki je pripravljen učiti jih orgljanja. Na ta način bi se odpomoglo pomikanju organistov. Organizatorični tečaj naj bi se vršil na belo nedeljo v Vrhpolju. Priporoča se vpeljava knjigoveškega tečaja. Prihodnja seja se bo vršila v Podragi. — *Krtelj Teodor*, okr. tajnik.

Brijsko okrožje. Po nalogu Prosvetne zveze se je začela revizija v našem okrožju. Dne 8. febr. je bilo pregledano delovanje društva v *Podsabotinu*. Revizor je ugotovil nekatere nedostatke v društvenih poslovnih knjigah, zlasti je priporočal številnejšo naročitev na »Naš Čolnič«. Opazil je, da je v mladih fantih in dekletih prav veliko poguma in zanimanja. Priporočal je redne društvene večere in se prijateljsko poslovil od vrlih društvenikov. Naslednjo nedeljo je obiskal društvo v *Števerjanu*. Našel je zapisnike v najlepšem redu. Popoldne so se zbrali člani in članice k sestanku, kjer jim je revizor priporočal tesnejše prijateljstvo in neumorno agitacijo. Ugotovil je, da je društvo v kljub vsem oviram dobro delovalo. Dne 8. marca je isti revizor vršil pregled društva v *Oslaviji*. Te revizije so se udeležili tudi gg. zvezni

tajnik in zvezni pevovodja. Priporočali so društvu skrb za naraščaj in žensko mladino. Revizije se je udeležil celotni odbor, izvzemši nujno zadržanega predsednika. Društvo ima premalo sej, redno pa vzdržuje pevske vaje. Revizor je napeljal govor na poživitev in poglobitev društvenega dela. V imenu odbora se je zahvalil podpredsednik H. Primožič, pevci so zapeli pesem in revizor se je prijateljsko poslovil od njih. V nedeljo dne 15. marca je obiskal revizor mlado društvo v *Fojani*. Obenem se je te revizije udeležil tudi predsednik P. Zv. dr. Glaser. Pojasnila sta članom načrt in način podrobnega dela v društvu, opozorila na nedostatke in se zadovoljna poslovila od vztrajnih fantov. — *Hil. Hlede*, okr. predsednik.

Občni zbor idrijskega okrožja P. Z. se je vršil dne 8. marca t. l. ob 4 popoldne v prostorih Kat. del. družbe v Idriji. Navzočih je bilo 20 oseb (odbor in zastopniki društev). Po otvoritvi in pozdravu predsednika okrožja, prečita tajnik ustanovno, oziroma obnovitveno sejo okrožja, ki jo navzoči odobre.

Nato sledi poročilo odbora. Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je odbor od ustanovitve do občnega zbora imel skupno 10 sej. Najbolj je deloval l. 1923; v tem letu je imel 6 sej. Da ni bilo prave delavnosti in agilitnosti pozneje, so pač krive razmere, v katerih smo se pozneje nahajali. Oblasti so ovirale, kar so le mogle, delovanje društev. Okrožje je posredovalo, pomagalo, dajalo nasvete, kjer je bilo treba. Priredilo je okrožje en socialno-politični tečaj za idrijsko okolico. Novi odbor, ki ima bolj proste roke, upamo, da bo okrožje še bolj poživil. Zatem so sledila poročila v okrožju včlanjenih društev: Črni-vrh, Idrija, Spod. Idrija. Iz vseh poročil sledi, da so društva v danih razmerah in okoliščinah prav dobro delovala. Po vseh društvi so se vršila, razen v Idriji, zadnji čas tudi v Idriji predavanja, ponekod redni tedenski

sestanki s predavanji, vmes pa zabavni večeri, igre, petje, tamburanje in godba. Povsod člani marljivo čitajo in si izposojajo knjige. — Pri volitvah per acclamationem so bili izvoljeni: Predsednik: Hrovat Karel; tajnik: Kogoj Filip; blagajnik: Šinkovec Filip; odbornik: Kogej Janez. Pri slučajnostih smo se pogovarjali, kako poživiti in obnoviti društva po okoličih. Prva seja odbora se je določila za 19. aprila 1925. v Črnomvrhu. Novoizvoljeni predsednik se zahvali za izkazano zaupanje in prosi vsestranske pomoči pri izvrševanju predsedniškega mesta ter zaključi prvi redni občni zbor okrožja. — *Ludv. Likar*, okr. tajnik.

Baško okrožje. Občni zbor se je vršil na Bukovem dne 2. februarja 1925. ob dveh popoldne.

Predsednik g. Franc Humar otvori občni zbor v navzočnosti društvenih zastopnikov iz Bukovega, Zakojce, Hudejužne, Koritnice, Buk. Vrha in od okrožja na novo pristopivšega »Dekl. krožka na Bukovem. (Imenovani krožek je zastopan v okrožju kot avtonomni odsek.) »Narodna čitalnica« v Podmelcu ni poslala zastopnikov, ker so bili isti zadržani. V ožji odbor so bili izvoljeni sledeči odborniki: Humar Franc, Zorokovec, predsednik; Golob Franc, Grahovo, namestnik; Podoreh Mihael, Koritnica, tajnik; Koder Andrej, Zakojca, blagajnik; Drole Josip, Hudajužna, Seljak Cecilja, Bukovo, Pajntar Franc, Bukovo, Kuštrin Venceslav, Podmelec, Brišar Marijana, Zarokovec, odborniki. Širši odbor sestaja iz naslednjih zastopnikov: Pajntar Fr., Bukovo, Obid Jakob, Bukovo, Drole Josip, Hudajužna, Koder Andrej, Zakojca, Golob Viktor, Zakojca, Hvala Peter, Hudajužna, Šorli Franc, Koritnica, Cvek Jernej, Koritnica, Obid Ivanka, Bukovo, Obid Juliana, Bukovo, Golja Josip, Podmelec, Kogoj C., Podmelec.

Vzame se na znanje, da izstopi iz okrožja »Prosvetno društvo Danica«

v Bukovskem Vrh. Izstop se ji je dovolil, ker ima ugodnejše zveze z Planinskimi okrožjem.

Sklenilo se je, objavljati poročila društev v »Našem čolnič«, vabila k sejam, prireditvam in obč. zborom pa v »Goriški straži«. Prva okrožna seja se je vršila dne 29. marca v Nemškem Rutu.

Mih. Podoreh, okrož. tajnik.

Društva.

Goriška „Mladika“. — Nekako 90 članov obojega spola nas je goriških Mladikarjev. In kadar je skupni večer, sedijo na tistih dolgih klopih ob stranski steni naše priproste čitalnice in okrog dolge, zeleno pregrnjene mize: duhovniki, črkostavci, doktorji, kovači, študenti, mizarji, uradniki, uradnice, šivilje, pomočnice, dijakinje itd. Nižji spoštuje višjega, ker višji ceni nižjega: sočloveka, deležnega istotako solnca iz srca božjega, kot sam.

Dve leti je, kar obstaja našo prosvetno društvo. In koliko ur manj so presedeli naši fantje v zatohulih gostilnah in kavarnah, morda v družbi dvomljive vrednosti? Koliko denarja so si prihranili? Koliko usodepolnih, morda za celo življenje odločilnih korakov bi bilo storjenih, če bi ne bilo člani in članice v „Mladiki“ slišali besede predavateljev, tiste besede, ki udarja ob stene src in čisti, brani.

Ta četa mladih, življenjapolnih ljudi nosi na svojem praporju zraven drugih tudi ta napis: »Boj proti plesu« in gre mimo dvorane, plesa, godbe, ki z magnetično silo naravnost zgrabijo mladino v svoj vrtinec. In če kdo — vsled plesu ugodnih okoliščin — greši proti temu načelu, tedaj zašumi v vrstah zvestih tovarišev in tovarišic in ni ga, ki bi pritrdjeval nezvestemu.

Ta četa mladih fantov in deklet črpa iz rednih predavanj, ki se vrše vsaki štirinajsti dan, iz skupnih večerov, iz dobrih knjig, ki jih imajo v svoji knjižnici okrog 1000, iz narodne in umetniške pesmi izobrazbo srca in duha.

Tako n. pr. je začela „Mladika“ svoje novo poslovno leto s predavanjem „Novi časi — novo delo“, kjer se je obravnavalo zlasti notranje društveno življenje in z govorom o „točnosti“, povzetim iz Foersterjeve šole. Dekliški večer, ki se je vršil kmalu za skupnim, je obsegal: narodno pesem, govor o „življenskih bojih mladega dekleta“, skupen pogovor o tem važnem vprašanju in narodno pesem. Isto predavanje o „življenskih bojih mladega fanta“ — s podobnim sporedom, se je vršilo na februarjem fantovskem večeru.

Od časa smeha in norosti smo se poslovili na pustni torek z igro „Poslednji mož“, ki je izpadla srednje.

Prve dni marcu je bil ustanovljen „dekliški telovadni odsek“, ki je takoj začel delovati.

Od 12. do 19. marca je brat Rupnik vodil telovadni tečaj za fante, od 23. do 25. marca pa sestra Milavčeva za dekleta. Prvega smo zaključili z družinskim sestankom, (petje, govor „o delu“, igra „kjer ljubezen, tam Bog“, deklamacija iz Župančičeve „Dame“, s fantovsko telovadbo), drugega pa s telovadno akademijo.

Sredi marca smo slišali na fantovskem večeru predavanje o „prehodu iz šole v delavnico“ a pisatelj Fr. Finžgar, ki se je mudil tiste dni ravno v Gorici, je razvijal na skupnem večeru vprašanje „o zaljubljenosti“.

*

Društveni prostori „Mladike“, so naš drugi dom. V tem domu ni vabljava soba ne veža ne tista dolga naša miza in slike niso z umetniških galerij. V ti priprosti sobi se že dve leti odkritosrčno med seboj pomenkujemo, spoznavamo si duše in tehtamo srca; v ti sobi smo mnogo večerov skupno delili veselje v hipih uspehov in nosili skupno bol posameznikov, navduševali se za vzore in očitali si nedostatke: tako se je zvarilo v naših srcih pravo tovarištvo in prijateljstvo.

Banjšice. Naša vas je dobila z novim društvom novo življenje. Obiskal

nas je okrožni predsednik A. Kovačič in predsednik iz Lokovca F. Pirih. Nihče ni mislil, da bo našel med nami toliko smisla za društveno delo. Okrog 100 ljudi je z zanimanjem prisostvovalo ustanovni skupščini. Vsi smo slutili in spoznali, da je društvo za naš kraj nujna potreba. Izvolili smo si takoj odbor, ki mu načeluje Fr. Humar. Neustrašeno gremo na delo in pošiljamo bratske pozdrave vsem društvom in naši Prosветni zvezi.

Nemški Rut. Pod Gradico je zaživelo. Uvideli smo potrebo po društvu in šli takoj na delo. Navdušenje je veliko, korajže nam ne manjka. Izvolili smo naslednji odbor: Kemperle Peter preds.; Lonener K. podpr.; Kemperle Lovr. taj.; Mežnar T. blag.; Kusterle P. knjiž.; Leban Iv. gospodar, Hundler Vall. in Kos Ivan, preglednika. S pomočjo Prosветne zveze upamo vztrajati in napredovati.

Gorjansko pri Komnu. V naši vasi se snuje prosветno društvo. Prijavilo se je že takoj nad 20 fantov. Lokal imamo že odbran za prvo silo. Upamo, da začnemo v kratkem z delom. Bog živi!

Postojna. Končno smo položili temeljni kamen; fantovski krožek je ustanovljen. Za predsednika smo izvolili Vilhar Andreja, za tajnika Žitko Karla in odbornika Miro Rinka. Fantov je že 15. Pripravljamo se na igre in tu pa tam zbiramo k predavanjem. Komaj čakamo, da se izprazni društvena soba. »Čolničev« smo naročili 12. Prav nič se ne strašimo raznih nasprotnikov — mi gremo korajžno naprej!

Vojšćica pri Komnu. V naši vasi še ni bilo društva, zato je snovanje nekoliko otežkočeno. Upamo, da bomo s sosednjim društvom v Svetem vzajemno podpirali drug drugega in v kratkem prišli do lastnega društva. Zadnjič so se klatili po naših vaseh neki »mešetarji«, ki jih je poslala »Zveza prosv. društev«. Mi bi tem

gospodičem svetovali, naj raje ostanejo v kavarnah v Gorici, ker se tam še najlaže prodaja strankarski liberalizem. Mi Kraševci že vemo, kolikrat v kratkem prišli do lastnega društva, ki so nam všeč.

Batuje. Na pustno nedeljo je priredilo naše društvo šaloigro »Repositev« s petjem. Igralci in pevci so se moško odrezali. Zahvala gre v prvi vrsti g. M. Mermolju. Tudi na pustni večer se je zbrala naša družba k prijetni zabavi. S tem smo brezdvoma preprečili mnogo nerodnosti, ki jih nosi s seboj pust. Naša želja je, da bi se vsako leto vršili podobni večeri, ki vsebujejo v resnici veliko neprisiljene zabave.

Iz Zakojce. Tri leta obstaja naše društvo. Dne 8. februarja smo se zbrali zopet k rednemu letnemu občnemu zboru. Udeležba je bila polnoštevna, znamenje, da se mladina v resnici zanima za društveno delo. Po Veliki noči nameravamo uprizoriti tudi večjo dramo »Lovski tat«. Občnega zbora se je udeležil tudi okrožni predsednik g. Fr. Humar, za kar smo mu zelo hvaležni. V novi odbor so bili izvoljeni: Stucin Dominik, preds., Flander Jož., podpr., Stucin Jan., blag., Kranjc Aug., knjiž., Globlo Viktor, Brelih Franc in Bevk Al.

Trnovo pri Kobaridu. Dobro smo jo pogodili na pustno nedeljo. Mesto plesa smo priredili prav veseli pustni večer. Igrali smo šaloigro »Kje je meja?« in »Dva potepuha«. Od srca smo se nasmejali kupletistu, ki je zapel »Pustni kuplet«, katerega je moral na željo udeležencev večkrat ponoviti. H koncu je sledila šaljiva pošta. Mladina, le korajžno po tej poti naprej!

Podmelec. Pri občnem zboru »Čitalnice« je bil izvoljen naslednji odbor: Felicijan Šorli, preds., Ivan Kos, podpr., Peter Kogoj, taj., Marian Kuštrin, blag., V. Kuštrin, knjiž., Beguš Ign., gospodar. Novemu odboru želimo veliko uspeha!

Dol-Otlica. Kar se da doseči v našnjih razmerah z razpoložljivimi močmi, vse stori naša »Čitalnica«. Dne 1. marca smo imeli občni zbor in volitve. Izvoljeni so: preds. Maks Čibej, podpr. Jakob Likar, taj. Ivan Polanc, blag. Jurij Česnik, knjiž. Te-rezija Česnik, gospodar Fr. Bratina, pregl. Fr. Likar. Knjižnica posluje dobro. Ustanovili smo pevski zbor in dekliški krožek, ki mu načeluje Gize-la Čibej. Tudi »Naš čolnič« je našel veliko naročnikov na našem snežnem brdu. Vsem društvom Prosvetne zveze izročamo pozdrav!

Sp. Idrija. Sprejmi dragi »Čolnič« nekaj vesti iz našega društvenega življenja. Na pustno nedeljo dne 22. II. smo priredili v društvenih prostorih članom nekoliko zabave s petjem, tamburanjem, šaljivo pošto, ter burko dvodejanko »Kateri bo«. Vse točke, zlasti igrice je bila zelo primerna za tak večer in tudi od strani članov ter gostov je bilo čuti obilo zadovoljstva, kar je najlepši znak, da se tudi brez nemoralnega plesa, ki je danes takorekoč zaključek pri vsaki še tako kulturni prireditvi, lahko prav zadovoljno zabavamo.

Na pustni torek zvečer smo se zopet zbrali v ljubki društveni sobi, da na primeren način poženemo za eno leto tega patrona norosti. Napravili smo šaljivi muzeum, ki je vzbudil v sobi splošen smeh in dosti zabave. — Tako smo lepo bratsko, brez plesa in pijančevanja po gostilnah počastili letošnji pust.

Lepo smo praznovali god društvenega patrona sv. Jožefa. Zjutraj je bila sv. maša v društven namen ter skupno sv. obhajilo članov. Popoldne po litanijah slovesen sprejem članov in lepo predavanje, ki ga je imel odposlanec Zveze g. Doktorič.

Straža pri Cerknem. Odkar smo ustanovile dekliški krožek smo pričele z večjim zanimanjem z delom na polju načel in vzorov. Želja po pravem napredku in klic naših kulturnih vodi-

telev nas je vzdramil in dvignil lepo število deklet v skupni delokrog.

Z veseljem se, kljub vsem oviram redno zbiramo pri naših sestankih, pričiramo podučna predavanja, se vadimo z raznimi govori in deklamacijami, pojemo naše lepe pesmice in včasih stopimo tudi v kuhinjo, kjer napravimo kak slaček prigrizek.

Tudi vabljeni pust nas ni izvabil med svoje častilce. Oskrbele smo si skupno z društvenimi fanti v naši društveni sobi poštene zabave in razvedrila po kateri ne boli — glava.

Kako da po naših sosednih vaseh dekleta ne ožive za enako delo? Pogum, dekleta! Teška je naša življenska naloga, zato zbirajmo se v šoli umske in npravne vede.

Zgonik na Krasu. Ideja Prosvetne zveze je dobila odmev tudi v naših fantih in dekletih. Siti smo bili one večne omotice: plesne in breznačelne, pa smo stopili skupaj in osnovali društvo, kakršnega si želimo. Dne 14. marca nas je obiskal g. tajnik Prosvetne zveze, nam v poljudnih besedah lepo orisal pomen in način prosvetnega dela, ter nas potrdil v naši želji po pravem društvu. Ustanovili smo ga in izvolili sledeči odbor: Vodopivec Just, preds., Čuperla Jos., podpr., Milič H., tajnik, Živec Franc, blag., Milič Jospina, knjižničarka, Grilanc Al. in Budin Ivan, preglednika. Društvo je uvedlo takoj redne pevske vaje in sestanke. G. župniku smo za pomoč hvaležni, sami pa ostanemo društvu zvesti. Bog živi!

Sveto pri Komnu. Želja se nam je uresničila. Dne 1. marca smo ustanovili društvo. Začeli smo takoj s knjižnico in društvenimi večeri, s petjem pa moramo začasno še počakati. V odbor smo izvolili: g. Stanko Luin, preds., Jazbec Al., podpr., Jazbec Vinko, taj., Rogelja Jožef, blag., Kovačič Jož., knjižničar, Pipan Jož., gospodar. Led je prebit — Kras se prebuja. Želimo, da se kmalu zdramijo tudi sosednje vasi in kličemo: Bog živi prosvetna društva na Krasu!

Biljana. Dne 18. I. t. I. so se nemoteno zbrali pod vodstvom podpredsednika člani »Bralnega društva« »Lipa« v Biljani, da v občnem zboru pregledajo svoje stališče ter si izvolijo nov odbor, ki naj prevzame nadaljno vodstvo ter upravo društva. Po poročilu blagajničarja je sledila volitev odbora. Izvoljeni so bili sledeči: Polenčič Alojzij, predsednik; Kožlin Ignac, podpredsednik; Kožlin Jožko, blagajničar; Simoniti Roman, tajnik; in g. ca Prinčič Marica, knjižničarka; Mikulin Ivan, Morenčič Cvetko, pregledovalca računov; Šfiligoj Josip, Kožlin Anton, Marinič Karol in Pušnar Franc, odborniki. Novi odbor se je kmalu po izvolitvi zbral k seji, da razpravlja o perečih vprašanih in sicer o notranji in vnanji ureditvi društva, t. j., da se društvu določi prava smer. Z veliko večino se je sprejelo, da se — kakor do sedaj — pristopi k »Prosvetni zvezi«, materi tolikim slov. izobr. društvom.

Izjaviti moramo, da akoravno do sedaj nismo imeli možnosti do dejanskega delovanja na izobraževalnem polju, smo pa toliko dosegli, da nas je 60 članov in članic, kateri redno plačujejo članarino ter z veseljem obiskujejo bralno sobo ter se prav pridno poslužujejo še precej bogate društvene knjižnice. Upamo, da se bode pod novim odborom društveno življenje še živalneje razmahnilo med našimi zavednimi ljudmi, da bodo vztrajali v boju za svoj narodni in kulturni obstoj. Sotovarišem v Fojani kličemo: Le pogumno in vstrajno naprej kot dosedaj in ne zaostajajte za nami!«

Škocjan pri Divači. Na pustni torek je imelo prosvetno društvo v Škocjanu svojo prvo prireditve. S tem je društvo prestalo svoj ognjeni krst in z mirnim srcem lahko trdimo, da je prestalo to prvo preizkušnjo na kulturnem polju prav častno, predvsem, ako vpoštevamo dejstvo, da je društvo mlado in da pred njim sploh niso imeli v Škocjanu društva, v kojem

bi se mogli fantje in dekleta vežbati za pevske in dramaskе nastope. Da preidemo k prireditvi sami, sledeče: Spored je bil pester, obsegajoč več točk in obenem zanimiv. Poleg igrakaza »Blaga duša«, pri kojem so se igralci, dasiravno začetniki, prav dobro odrezali, je bilo na programu več deklamacij. Pred vsem pa nam je omeniti deklamacijo male in ljubke Marije Gombačeve, ki je žela s strani prisotnega občinstva obilo smeha in pritrjevanja, ker je bila pač podana tako pristno in neprisiljeno. Pevski zbor pod vodstvom požrtvovalnega g. organista iz Divače pa se nam je predstavil s pesmimi: Oj, Triglav, moj dom, Žabja svatba, Večerna. Pesmi, ki so bile zapete s zanosom in občutkom, so na mali osvojile zbrano občinstvo, tako da so se morale le na njegovo željo ponoviti. Po končani prireditvi se je razvila prosta zabava. Vrlim članom in članicam pa kličemo: Naprej — do cilja, do izobrazbe duha in srca!

Idrija. Po dolgem prerekanju, premišljevanju in sklepanju smo vendar začeli s predavanji v našem društvu. Sicer smo vedno trdili, da je to za nas nekaj nemogočega ker ima teden samo 7 dni in popolnoma smo bili prepričani, da se bomo morali skregati s celim svetom, ker bomo napravili teden z 10 dnevi in to samo radi tega da bomo imeli enkrat na mesec vsaj eno predavanje. Zoper božjo uredbo se nismo pregrešili ter nismo dodali nobenega dneva tednu in predavanja se tudi vršijo. 25. januarja smo imeli občni zbor »Kat. del. družbe« na katerem smo si začrtali novih smernic za prosvetno delo.

V nedeljo, dne 8. svečana se je vršil občni zbor na novo poživljenega dramatičnega odseka. Predsednikom je bil izvoljen g. Karol Treven, mož dela na polju kulture. Pod spretnim vodstvom tega moža, katerega poznamo že dokaj let, bode odsek najlepše procvital. Želimo samo to še, da se kmalu izroči rudniško gledališče svoje-

mu namenu, isto je sedaj na novo prečiščeno in poslikano, treba samo še postaviti oder in takoj bomo začeli delovati. Ljudstvo je željno poštene zabave, to se je videlo že na vseh prireditvah katere so se pri »Didiču« vršile za časa, odkar je bilo gledališče odtegnjeno svojemu namenu.

Črniče. Da se večkrat ne oglašamo je precej kriva neka lenoba do pisanja, a tudi to, ker nismo hoteli preveč bobnati v svet, o našem delu, zlasti zato, ker imamo tudi precej nasprotnikov. Da pa društvo krepko dela, je pokazal občni zbor, ki se je vršil dne 8. marca. Udeležba na občnem zboru je bila polnoštevna, kar dokazuje, da vlada med člani zanimanje za društvo. Poročila odbornikov in načelnikov odsekov, so bila jako zanimiva in živahna, posebno tajnikovo poročilo, je bilo precej obširno.

Pri volitvah odbora je bil soglasno izvoljen stari predsednik Podgornik Rudolf, pdi volitvi ostalih 5 članov so bili soglasno izvoljeni naslednji člani: Leopold Faganel, podpredsednik; Edvard Brankovič, tajnik; Emil Lojk, blagajnik; Anton Mavrič, knjižničar; Josip Volčič, gospodar. Pregledovalca računov sta: Leopold Košuta in Franc Lojk.

Društvo je v preteklem letu gmotno jako močno podpiral preč. g. dekan, tudi g. kaplan je za društvo mnogo žrtvoval. Zato se društvo obema srčno zahvaljuje in si bo prizadevalo, da ne bodo žrtve zastonj!

Zatorej fantje, korajžno po načrtani poti naprej, kajti naši cilji so jasni in lepi! — Bog živi!

Sedlo pri Kobaridu. Imamo društvo z imenom »Sloga«. Odbor je naslednji: predsednik Andrej Kosmačin; podpredsednik Jožef Lazar ml.; tajnik Franc Andrejšek; blagajničarka Marija Čebokli; knjižničarka Marija Kramar; odbornika Fr. Kosmačin in Valentin Kunitih ml. Revizorja Viktor Baloh in Anton Žagar.

Uganke.

(Urejuje P. Butkovič - Domen, Zgonik.)

Pravilna rešitev ugank. Posetnici se glasita: Ključavničar, poljedelec. Magični kvadrat se reši takole: Osaka, Šalona, Kanaan.

Uganki v zadnji številki so prav rešili: Erjavec Slavko, Podgornik Marica, Simsič Gizela, Rijavec Stanislav, Kazimir Rovis, Zorn Miroslav, Premrl Franc, Valsinah iz Gorice, Rupnik Rezi Idrija pri Bači, Nussdorfer Josip, Bajc Rafael, Božič Jožef iz Zapuž, Šturm Anton Šturm, Ličen Franc Brje, Vončina Franc Zadlog, Šturm Stanko Livek, Antončič Marija Matavun, Bajt Anton Sp. Idrija, Vuk Stanko Miren, Pavlica Franc Dornberg, Likar Zofija Gore nad Idrijo, Košir Ivan vikar Vedrijan, Prosветno društvo Trnovo pri Kobaridu, Tuta Katarina Zatoľmin, Ivančič Jos. Šebrelje, Štrukelj Viktorija Lom, Paljk L. Lokavec, Tominek Maks Lome pri

Črnem vrhu, Žejn Pepca Šturje, Kavčič Franc, Izobraž. društvo iz Črnega Vrh, Černigoj Karol urar, Bratina Viktor iz Sv. Križa, Jeglič Stanko dijak Ljubljana, S. A. Žerjal, Milharčič Lado dijak v Marjanišču v Ljubljani, Štrancar Ig., Milič Jožef, Marin Viljem, Silič Ivan, Marinšek Leopold, Mecilošek Jožef, Žagar Karel, Fabiani Rafael, Udovič Rudolf, Horvat Fr., Müller Anton, Kobal Ivan, Ritoša Anton, Uršič Adolf, Šipic Fr., Kosmina Mirko, Rozman Al., Šonc Viktor, Pristav Fr., Pavlič Stano, dijaki v zav. Sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Izzreban je bil: Božič Jožef, Zapuže št. 67.

Posetnici.

I.

Gosp.

Luka Tar

Kako se imenuje njegova domovina?

II.

Rok Stačevc

Kaj je njegov brat?

Kdor pošlje pravilno rešitev posetnic, dobi brezplačno poslovník.

Listnica uredništva in uprave.

Vsem naročnikom in naročnicam, kakor tudi vsem društvenim članom in članicam želimo VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE.

Da se uredi točno izhajanje »Čolnič«, smo izdali skupno dve številki za marec in april. Majska številka bo izšla začetkom meseca in ne več koncem meseca kot dosedaj.

Vnovič opozarjamo, da pošiljate dopise izključno le: Uredništvu »Čolnič«: Corso Verdi 37, Gorica. Ostala naročila, reklamacije, poslovníke itd. pa naročajte pri Upravi »Čolnič«, Via Mameli 5. Nikar v istem pisnu ne pošiljajte dopisov in naročil!

Društvenih izkaznic in poslovnih knjig nimamo točasno v zalogi. Kar bomo omenjene tiskovine zopet nabavili, vam javimo. Dopisi in članki naj bodo kratki. Izostati je moralo precej gradiva za drugo številko; dopisniki naj to blagohotno upoštevajo. Vsak odbornik, odbornica in zaveden društvenik mora imeti poslovník. Stane 3 lire.

Dopisnikom: K. K.: Žalibog je opis došel prepozno. Le še kaj piši! Kete Fr.: Bomo skušali kaj uporabiti za majsko številko. Planinski: Treba čakati, da sneg skupni, potem priobčimo. P. J.: En dopis smo vpletili v priobčeni članek, drugega kasneje. Sp. Idrija: »Čolnič« je treba že malo drugače igrati. Še boljše storiš pa, če zanj agitiraš.